

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดของชุมชนเทศบาลตำบลเจ้าพระยา
สุรศักดิ์ ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
3. บริบทของเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์
4. ข้อมูลคณะกรรมการชุมชนเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ในการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Public Participation) นั้น ได้มีผู้ให้
ความหมายไว้หลายประการด้วยกัน ได้แก่

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดไว้ในส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน ตามมาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน
ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2551, หน้า 59-61)

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การ
วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
ทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือคานาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้ง
กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้ง
สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกระดับให้สามารถ
แสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

5. ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

มนตรี นาคสมบุรณ์ (2540, หน้า 20) ให้ความหมายของลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นผู้เข้าประชุม (Attendance at Meeting)
3. เป็นผู้บริจาค (Financial Contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on Committees)
5. เป็นประธาน (Leader)

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543, หน้า 216) ได้สรุปว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้องสนับสนุนกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง โดยต้องสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยระบบต่าง ๆ ของราชการที่จะต้องเอื้ออำนวย รวมถึงมีการติดตามประเมินผล และการให้สนับสนุนภายหลัง
2. ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนในชุมชนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา มีการติดต่อ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่นและได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง
3. ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาต้องศึกษาชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานรวมกลุ่มชาวบ้าน เพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหา ดำเนินงานพัฒนาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
4. ปัจจัยจูงใจ การได้รับผลประโยชน์ของประชาชนจากการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา และตอบสนองความต้องการของประชาชน

ดังนั้นกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ ปัจจัยภาครัฐ ซึ่งหมายถึงกลไกของรัฐทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ โดยโครงสร้างของระบบราชการจะต้องเอื้ออำนวยและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน และปัจจัยอีกประการหนึ่ง คือ ปัจจัยภาคประชาชน เกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม ระดับการศึกษา ความต้องการ ความคาดหวังต่าง ๆ ในกิจกรรม/ โครงการนั้น ๆ เป็นต้น

ขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความต่อเนื่องกัน 4 ขั้นตอน (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2547, หน้า 77-84) คือ

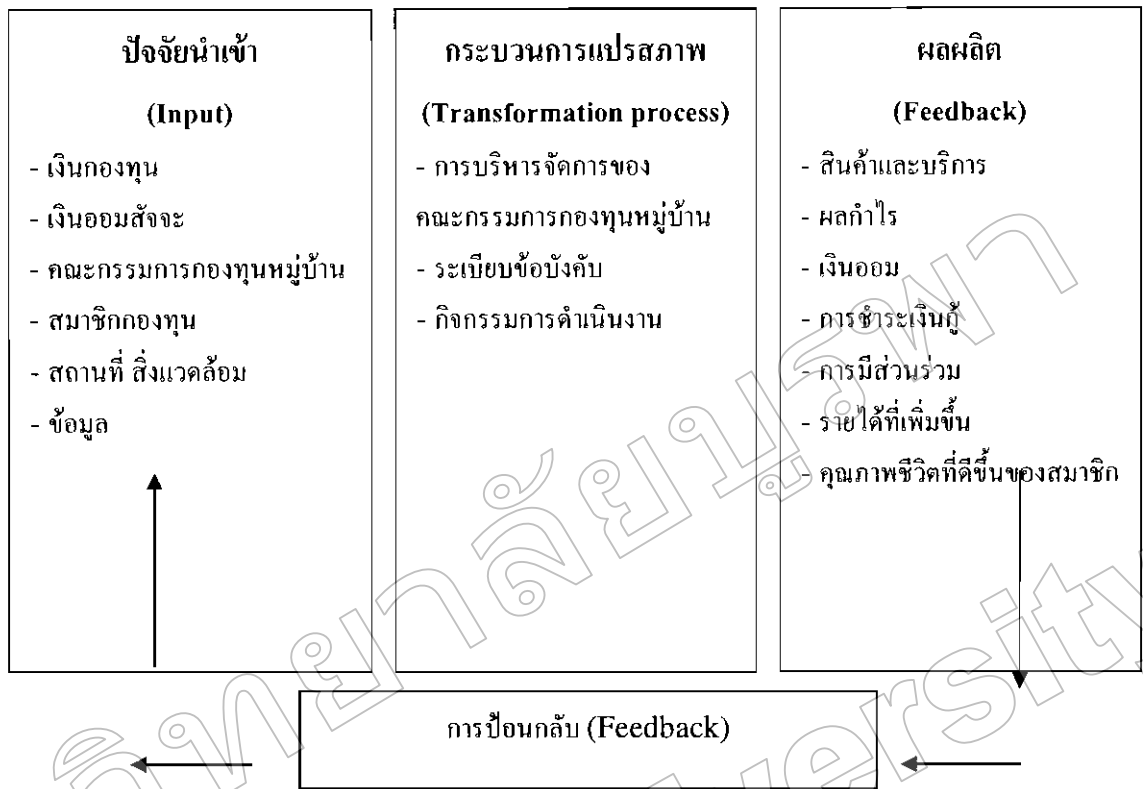
1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนโครงการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ดำเนินการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ และตัดสินใจ

3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

ทฤษฎีระบบ (System Theory) เป็นการจัดการองค์การอย่างเป็นระบบตามหน้าที่ที่สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้ระบบเป็นกลุ่มของส่วนที่เกี่ยวข้องกัน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน โดยองค์การจะประกอบ 4 ส่วน ที่เกี่ยวข้องกัน คือ

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วยทรัพยากรมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน และข้อมูลที่ใช้เพื่อผลิตสินค้าและบริการ
2. กระบวนการแปรสภาพ (Transformation process) ประกอบด้วยการจัดการเทคโนโลยี และการปฏิบัติการผลิต เพื่อเปลี่ยนปัจจัยนำเข้าเป็นผลผลิต
3. ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย สินค้าและบริการ ค่าไร ขาดทุน พฤติกรรมของพนักงานและผลลัพธ์ที่คาดหวังอื่น ๆ ผลผลิตเหล่านี้เป็นผลผลิต โดยผู้บริหาร ในทุกระดับงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ
4. การป้อนกลับ (Feedback) เป็นข้อมูลของผลลัพธ์ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงระบบ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงพอใจ

ภาพที่ 2 ทฤษฎีระบบ

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

มาสโลว์ (Maslow, 1943 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ ชสสมศักดิ์, 2549) นักจิตวิทยาได้ค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นตัวกำหนดค่านิยมหรือความอยากและพยายามขวนขวายให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการตอบสนอง และความอยากนี้เกิดจากมนุษย์มีความจำเป็น (Need) ซึ่งแต่ละเผ่าพันธุ์จะแสดงออกมาซึ่งความต้องการไม่เหมือนกัน แต่อย่างน้อยที่สุดก็จะมีพื้นฐานที่เหมือนกันเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับว่าได้รับการตอบสนองความต้องการระดับใด มากน้อยเพียงใด ซึ่งมาสโลว์ สรุปว่า

1. มนุษย์เรามีความต้องการและความต้องการนี้มีอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการใดที่ได้รับการตอบสนองแล้วย่อมสิ้นสุดลงและความต้องการใหม่ในลำดับต่อไปที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดขึ้น

3. มนุษย์มีความต้องการลำดับขั้นของความสำคัญจากต่ำไปหาสูง

มาสโลว์ ได้ตั้งสมมุติฐาน เรียกว่า ลำดับขั้นแบ่งความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) แบ่งได้ 5 ลำดับ ดังนี้

1. ความต้องการสิ่งจำเป็นทางร่างกาย (Physiological Needs)
 2. ความต้องการในด้านความปลอดภัย (Safety Needs)
 3. ความต้องการในด้านสังคม (Social or Belongingness Needs)
 4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องนับถือ (Esteem Needs)
- ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จในชีวิต (Self-realization or Self-actualization

Needs)

แมกเกรเกอร์ (McGregor, 1960 อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549) ได้ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ พบว่าปัญหาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการทำงานและชีวิตในองค์กรของคนเรามี 2 ทักษะเกี่ยวกับธรรมชาติของคน ได้แก่ ทฤษฎี X และทฤษฎี Y

แนวความคิดของทฤษฎี X เป็นสมมุติฐานที่มีทัศนคติต่อพฤติกรรมมนุษย์ไปในทางที่ไม่ดี สรุปได้ดังนี้

โดยทั่วไปคนเราชอบสบาย มีความรู้สึกที่ไม่อยากทำงาน หากมีโอกาสเมื่อใดจะหลบหนีทันที คนเรามีความเกียจคร้านต่อการทำงาน ดังนั้น การที่จะทำให้คนทำงานจึงต้องใช้วิธีบังคับ ควบคุม การสั่งการเด็ดขาด หรือข่มขู่ว่าจะลงโทษ คนจึงจะขยัน คนโดยเฉลี่ยชอบให้คนอื่นคอยบังคับ แนะนำ จึงจะทำงาน ไม่มีความทะเยอทะยาน ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แต่ต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด

แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี หรือวัตถุชนิดใด ๆ ที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีการกิน ดม สูบ ฉีด หรือวิธีใด ๆ ก็ตาม เป็นช่วงระยะเวลา ๆ หรือนานติดกัน จนทำให้ร่างกายทรุดโทรมและตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้น ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจเพียงอย่างเดียว เนื่องจากต้องเพิ่มขนาดการเสพมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเมื่อเสพเข้าไปสักระยะจะเกิดภาวะดื้อยา ปริมาณยาเดิมไม่สามารถทำให้มาได้ เมื่อถึงเวลาเสพ หากไม่ได้เสพจะทำให้เกิดอาการขาดยา ทำให้ทรมานทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือจิตใจเพียงอย่างเดียว

ประวัติของยาเสพติดในประเทศไทย

ยาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาของชาติอยู่ในขณะนี้ มีประวัติความเป็นมาอย่างไรเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะมนุษย์ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดมาเป็นเวลาช้านาน บางชนิดก็ให้ทั้งคุณประโยชน์ และโทษ บางชนิดก็มีแต่โทษภัยเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันมียาเสพติดชนิดต่าง ๆ ในท้องตลาดมากกว่า 120 ชนิด อย่างไรก็ตามยาเสพติดชนิดแรกที่คนไทยรู้จักก็คือฝิ่น

ฝิ่นเข้ามาในประเทศไทยในสมัยใดนั้นยังไม่ทราบแน่ชัด แต่ที่มีหลักฐานครั้งแรก เป็นประกาศใช้กฎหมายลักษณะโจร ในสมัยรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 1903 หรือ ประมาณ 600 ปีล่วงมาแล้ว ตามกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติการห้ามซื้อ ขาย เสพฝิ่นไว้ว่า “ผู้สูบฝิ่น กินฝิ่น ขายฝิ่นนั้น ให้ลงพระราชอาญาจหนักหนาริบราชบาทว์ให้สิ้นเชิง ทเวนบกสามวัน ทเวนเรือสามวัน ให้จำใส่คุกไว้กว่าจะอดได้ ถ้าอดได้แล้วเรียกเอาทานบนแก้มันญาติพี่น้องไว้แล้วจึงให้ปล่อยผู้สูบ ขาย กินฝิ่น ออกจากโทษ” แม้ว่าบทลงโทษจะสูง แต่การลักลอบซื้อขายและเสพฝิ่น ก็ยังมีต่อมาโดยตลอดกฎหมายคงใช้ได้แต่ในกรุงศรีอยุธยาเท่านั้น ส่วนหัวเมืองและเมืองขึ้นที่ห่างพระเนตรพระกรรณ ไม่มีการเข้มงวดกวดขัน ซึ่งปรากฏว่าผู้ครองเมืองบางแห่งก็คิดฝิ่นและผูกขาดการจำหน่ายฝิ่นเองด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาการขายฝิ่น เสพฝิ่น จึงเลิกไม่ได้ตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยา

ต่อมาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงแจกกฎหมายป่าวร้องห้ามปรามผู้ขาย ผู้สูบฝิ่นแต่ก็ยังไม่ผล ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงได้ทรงตราพระราชกำหนดโทษให้สูงขึ้นไปอีกโดย “ห้ามอย่าให้ผู้ใดสูบฝิ่น กินฝิ่น ซื้อฝิ่นขายฝิ่น และเป็นผู้สมซื้อสมขายเป็นอันขาดทีเดียว ถ้ามีฟังจับได้และมีผู้ร้องฟ้องพิจารณาเป็นสัจจะให้ลงพระอาญา เขียน 3 ยก ทเวนบก 3 วัน ทเวนเรือ 3 วัน ริบราชบาทว์บุตรภรรยาและทรัพย์สิ่งของให้สิ้นเชิง ให้ส่งตัวไปตะพุ่นหญ้าช้าง ผู้รู้เห็นเป็นใจมิได้เอาความมาว่ากล่าว จะให้ลงพระอาญาเขียน 60 ที”

ในรัชกาลที่ 3 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นระยะที่ตรงกับสมัยที่อังกฤษนำฝิ่นจากอินเดียไปบังคับขายให้จีนทำให้มีคนจีนติดฝิ่นเพิ่มขึ้น และในช่วงเวลานั้นตรงกับระยะที่คนจีนเข้ามาค้าขายในเมืองไทยมากขึ้น จึงเป็นการนำการใช้ฝิ่นและผู้ติดฝิ่นเข้ามาในเมืองไทย ตลอดจนมีการลักลอบนำฝิ่นเข้ามาในเมืองไทยด้วยเรือสินค้าต่าง ๆ มาก จึงเป็นเหตุให้การเสพฝิ่นระบาคยิ่งขึ้น พระองค์จึงได้ทรงมีบัญชาให้มีการปราบปรามอย่างเข้มงวดกวดขันในปี พ.ศ. 2382 มีผลทำให้การค้าฝิ่นและสิ่งอื่น ๆ ที่ผิดกฎหมายเข้าไปอยู่ในมือของกลุ่มอั้งยี่ที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ และหัวเมืองชายทะเล สร้างความวุ่นวายจากการทะเลาะวิวาทระหว่างกลุ่มอั้งยี่ต่าง ๆ จนต้องทำให้ทหารปราบปราม

ในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าการปราบปรามไม่สามารถขจัดปัญหาการสูบและขายฝิ่นได้ และก่อให้เกิดความยุ่งยากวุ่นวายขึ้น จึงทรงเปลี่ยนนโยบายใหม่ ยอมให้คนจีนเสพและขายฝิ่นได้ตามกฎหมายแต่ต้องเสียภาษีผูกขาดมีนายภาษีเป็นผู้ดำเนินการ ปรากฏว่าภาษีฝิ่นทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยมาก ซึ่งสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงรวบรวมไว้ในหนังสือลัทธิธรรมเนียมต่าง ๆ ใน “ตำนานภาษีฝิ่น” ว่าภาษีที่ได้นั้น

ประมาณว่าถึงปีละ 4 แสนบาท สูงเป็นอันดับที่ 5 ของรายได้ประเภทต่าง ๆ และได้มีความพยายามห้ามคนไทยไม่ให้เสฟผืน แต่ก็ไม่ได้ผลเต็มที่

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สภาพของการค้าผืนยังคงเป็นอยู่เช่นเดิม คือมีผู้คนจำนวนมากไม่น้อยที่เสฟและคิดผืน ที่มีขายตามโรงขายผืน โดยถูกต้องตามกฎหมาย และภายี่ผืนก็ยังเป็นรายได้ใหญ่ของประเทศ ทรงดำริที่จะแก้ภายี่ผืนที่จะทำให้มีการสูบผืนน้อยลงจนสามารถเลิกได้ในที่สุด และทรงขอมให้รัฐฯ ขาดรายได้จากภายี่ผืน เมื่อไม่มีผู้สูบผืน ความพยายามนี้ไม่เป็นผลสำเร็จในรัชสมัยของพระองค์ แต่จากความพยายามนี้ปริมาณเงินรายได้จากภายี่ผืนก็ลดลงเรื่อย ๆ จนถึงที่สุดเมื่อปี 2502 ทั้งนี้ด้วยมาตรการควบคุมต่าง ๆ และรายได้ชดเชยที่รัฐได้จากภาษีอากรยาสูบแทน

ใน พ.ศ. 2501 คณะปฏิวัติซึ่งปกครองประเทศไทยอยู่ในขณะนั้น ได้พิจารณาเห็นว่า การเสฟผืนเป็นที่รังเกียจในวงการสังคมและเป็นอันตรายแก่สุขภาพและอนามัยอย่างร้ายแรง ประเทศต่าง ๆ ได้พยายามเลิกการเสฟผืน โดยเด็ดขาดแล้ว จึงเห็นเป็นการสมควรให้เลิกการเสฟผืนและจำหน่ายผืนในประเทศไทย จึงมีประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2501 ให้เลิกการเสฟผืนและจำหน่ายทั่วราชอาณาจักร และกำหนดดำเนินการให้เสร็จสิ้นเด็ดขาดภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2502 โดยกำหนดการตามลำดับ ดังนี้

1. ประกาศให้ผู้เสฟผืนขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตให้เสฟผืนภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2501 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2502 ห้ามมิให้ร้านผืนจำหน่ายผืนแก่ผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาตให้สูบผืน ยุบเลิกร้านจำหน่ายผืนภายในวันที่ 30 มิถุนายน 2502
2. ให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงมหาดไทย ร่วมกันจัดตั้งสถานพยาบาล และพักฟื้นผู้อดผืน ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2502 ผู้กระทำผิดฐานเสฟผืนหรือมุลผืน นอกจากจะต้องรับโทษตามกฎหมายแล้วยังต้องถูกส่งไปรับการรักษา ณ สถานพยาบาลและพักฟื้นผู้อดผืนไม่เกิน 90 วัน อีกด้วย

ผลการดำเนินงานปรากฏว่ามีผู้ติดผืนที่ขึ้นทะเบียนทั้งสิ้น 70,985 คน เป็นชาย 69,961 คน หญิง 1,024 คน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2502 ทางราชการได้ระดมตำรวจตรวจตราตามร้านผืนทั่วราชอาณาจักร เพื่อมิให้ผู้ที่ไม่ได้รับใบอนุญาตเข้าเสฟผืนในร้านค้าผืน และมีให้ร้านผืนขายผืนให้แก่ผู้ไม่มีใบอนุญาต ในวันที่ 30 มิถุนายน 2502 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการเสฟผืนและการจำหน่ายผืน เจ้าพนักงานสรรพสามิตพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้าควบคุมร้านผืนทุกแห่ง โดยเจ้าพนักงานสรรพสามิต ได้ตรวจรับผืน มุลผืนที่เหลือและกล่องสูบผืนทั้งหมดจากร้านจำหน่ายผืน และเมื่อเวลา 01.00น. ของวันที่ 1 กรกฎาคม 2502 กระทรวงมหาดไทย ร่วมกับกระทรวงการคลังได้จัดการทำลายกล่องสูบผืน ซึ่งรวบรวมจากร้านผืนในจังหวัดพระนคร ชนบุรี โดยเผาไฟที่ท้องสนามหลวง

มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติเป็นประธานและควบคุมการเผาทำลายเอง กล้องฝิ่นที่เผาทำลายในคืนวันนั้นจำนวน 9,001 คัน ต่อมาได้เผาทำลายในต่างจังหวัดมีจำนวน 11,288 คัน รวมกล้องสูบฝิ่นที่เผาทำลายทั้งสิ้น 45,527 คัน นอกจากนี้ยังได้แก้ไขกฎหมายว่าด้วยฝิ่น เพิ่มโทษผู้ละเมิดให้สูงขึ้น ซึ่งได้ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2502 เป็นต้นมา จากประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าวข้างต้นเป็นอันว่านับแต่รุ่งอรุณของวันที่ 1 กรกฎาคม 2502 การเสพและจำหน่ายฝิ่นในประเทศไทยก็เป็นสิ่งผิดกฎหมาย นอกจากรัฐบาลจะได้จัดให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูแล้ว ปรากฏว่าการปราบปรามก็ได้กระทำเด็ดขาดยิ่งขึ้น มีการประหารชีวิตผู้ผลิตและค้ายาเสพติด แต่ปัญหาเสพติดไม่ได้ลดลง เพียงแต่การซื้อขายมีการดำเนินการซ่อนเร้นและมีวิธีการที่ลึกลับยิ่งยงขึ้น นอกจากนี้ตัวยาเสพติดได้เปลี่ยนรูปไปเป็นเฮโรอีน ซึ่งผลิตด้วยการเปลี่ยนตัวยาสำคัญในฝิ่น คือ มอร์ฟีน ด้วยวิธีทางเคมีเป็นยาเสพติดที่มีฤทธิ์ร้ายแรงกว่าฝิ่นก็กลับระบาดในเมืองไทย พบครั้งแรกราวเดือนกันยายน พ.ศ. 2502 เฮโรอีนได้ระบาดในหมู่ติดยาอยู่เดิม เพราะสูบได้ง่ายใช้เผาในกระดาษตะกั่วแล้วสูดไอไม่ต้องมีบ้องฝิ่น และไม่มียากลั่นเวลาสูบ การหลบหนีกฎหมายก็ทำได้ง่ายกว่าการสูบฝิ่น

ปัจจุบันปัญหาเสพติดที่ปรากฏอยู่ในหมู่มกไทยมีรูปแบบต่าง ๆ กันและลักษณะปัญหาแตกต่างกันออกไป ชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ส่วนหนึ่งมีอาชีพหลักในการปลูกฝิ่น และมีจำนวนไม่น้อยที่สูบและติดยาเสพติดด้วย ในหมู่ชาวไทยในชนบทพื้นราบ ก็มีการสูบฝิ่น ใช้ใบกระท่อม กัญชา ยาม้าหรือยาขยันและยาแก้ปวด อยู่อย่างแพร่หลาย ปัญหาที่ร้ายแรงตามมาคือการแพร่ระบาดของการค้ายาเสพติดหลายชนิดปนกันอยู่ในขณะนี้ทั้งในต่างจังหวัดและในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะยาม้าหรือยาบ้า ได้แพร่ระบาดเข้าในในแทบทุกชุมชน และหมู่บ้านซึ่งนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ในขณะนี้ที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข

ประวัติความเป็นมาของยาเสพติดในต่างประเทศ

ยาเสพติดในแต่ละประเทศมีประวัติไม่เหมือนกัน นักประวัติศาสตร์เชื่อกันว่าประเทศอิรัก อิหร่านและประชาชนในแถบเมโสโปเตเมีย รู้จักการปลูกฝิ่นมาประมาณ 5,000 ปีก่อนคริสต์ศักราช ชาวกรีกทราบว่าฝิ่นสามารถระงับความเจ็บปวดและความกลัดกลุ้มได้เป็นอย่างดี ส่วนชาวอินเดียก็ใช้ฝิ่นเสพ เพื่อให้เกิดความมึนเมา โดยเห็นว่าเป็นความสุขและลืมความทุกข์ต่าง ๆ ได้ ต่อมาชาวผิวขาวนำกล่าเมืองขึ้นในยุคศตวรรษที่ 18-19 ก็รู้แต่เห็นจริงว่าฝิ่นทำอันตรายต่อผู้เสพได้ดี จึงดำเนินนโยบายล่าเมืองขึ้นให้มาอยู่ในอาณานิคมของตน ได้นำฝิ่นจากอินเดียไปให้จีนสูบในที่สุดก็เกิดสงครามฝิ่น ระหว่างจีนกับอังกฤษ พ.ศ. 2382 - 2384 จีนจึงยอมแพ้อังกฤษ ทำสัญญาสงบศึกกันในปี พ.ศ. 2385 และชดใช้ค่าเสียหายให้อังกฤษเป็นจำนวนเงินถึง 21,000,000 เหรียญสหรัฐฯ และยอมเปิดเมืองท่าต่าง ๆ คลอดจนยอมให้อังกฤษเช่าฮ่องกงอีกด้วย นับแต่นั้นมาชาวจีนก็อ่อน

กำลังลงเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงยุคจอมพลเจียง ไคเช็ก พ.ศ. 2477 มาดามเจียง ไคเช็กเป็นผู้ต่อต้านการปลูกฝิ่น ได้มีการประหารชีวิตผู้คนที่เสพติดฝิ่น ไปเป็นจำนวนมาก ครั้นต่อมาญี่ปุ่นรุกรานจีนก็ใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องมือ ทำให้ประเทศจีนประสบปัญหาเสพติดยุ่งยากมากขึ้น เพราะเกิดปัญหาเสพติดหลายชนิดขึ้น นอกเหนือจากฝิ่นที่มีแพร่ระบาดอยู่ทั่วไป ต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีชัยชนะและจีนคณะชาติได้ถอยร่นไปอยู่ที่เกาะไต้หวัน จีนคอมมิวนิสต์จึงได้ปราบปรามยาเสพติดบนผืนแผ่นดินใหญ่หมดไปอย่างราบคาบด้วยวิธีรุนแรงและเด็ดขาด

เมื่อได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของยาเสพติดในทวีปเอเชีย โดยเริ่มจากเอเชียไมเนอร์หรือตะวันออกกลาง ในถิ่นเมโสโปเตเมีย อิรัก และอิหร่าน เรื่อยมาจนถึงอินเดียและจีนแล้ว ก็ควรกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของยาเสพติดในฮ่องกงและญี่ปุ่น ที่ได้เกริ่นไว้แล้วในสงครามฝิ่นระหว่างจีนกับอังกฤษ เมื่อฮ่องกงต้องตกเป็นของอังกฤษตามสัญญาเช่านั้น ชาวจีนก็ดูเหมือนว่าจะขาดอากาศหายใจ คงตามีคึดเพราะเกาะฮ่องกงเปรียบเสมือนใบหน้าของชาวจีนในสายตาของชนผิวขาว ในการติดต่อกับโลกเสรี โดยแท้จริงแล้วยาเสพติดไม่มีแหล่งกำเนิดในฮ่องกง แต่มีการลักลอบไปจากจีนคอมมิวนิสต์ พม่า ลาว และไทย ซึ่งเดิมนั้นเป็นการลักลอบเข้าสู่ฮ่องกงแล้วจึงไปแปรรูปเป็นเฮโรอีนในฮ่องกง แต่ปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่เป็นการลักลอบนำเฮโรอีนเข้าสู่ฮ่องกง ประกอบกับฮ่องกงเป็นเมืองท่าเสรีไม่เก็บภาษีขาเข้าและออกเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการตรวจสินค้าจึงไม่เข้มงวดเว้นไว้แต่ของที่ผิดกฎหมาย และ โดยที่ฮ่องกงเป็นเสมือนประตูไปสู่ตะวันออก ฮ่องกงจึงเป็นแหล่งใหญ่ที่มีผู้ลักลอบนำยาเสพติดส่งออกและถ้าจะเทียบจำนวนผู้คิดยาต่อประชากรทั้งสิ้นแล้ว ก็นับว่าฮ่องกงมีผู้คิดยาเสพติดสูงประเทศหนึ่งเหมือนกันทั้งที่รัฐบาลฮ่องกงก็ได้พยายามปราบปรามอย่างเข้มงวดกวัดจั้นแล้ว โดยตั้งสำนักงานปราบปรามยาเสพติด (Narcotics Bureau) ขึ้นในกรมตำรวจ และตั้งหน่วยพิเศษปราบปรามยาเสพติด (Special Narcotics Section) ขึ้นในกรมการค้านและอุตสาหกรรม เพื่อทำการปราบปรามผู้ลักลอบนำยาเสพติดเข้าสู่ฮ่องกง โดยประจำอยู่ที่ท่าเรือ ท่าอากาศยานเพื่อตรวจสินค้าและผู้โดยสารที่ผ่านเข้าออก หน่วยงานทั้งสองนี้ได้ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และติดต่อประสานงานกับหน่วยปราบปรามยาเสพติดของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งองค์การตำรวจสากลด้วย

ตามสถิติปรากฏว่าผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกในคดีอาญาทั่วไปมีถึงร้อยละ 60 เป็นคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่พบว่าผู้ต้องหาคดีอาญาทั่วไปร้อยละ 58 เป็นคดีเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รัฐบาลฮ่องกงจึงได้จัดตั้งเรือนจำพิเศษขึ้นที่ฝั่งเกาลูน ชื่อ Tai Lam Prison เพื่อบำบัดผู้คิดยาเสพติด โดยเฉพาะ โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะคือ การถอนพิษยา และระยะพักฟื้น เช่นเดียวกับที่ดำเนินการอยู่ในสหรัฐอเมริกา ส่วนผู้คิดยาเสพติดซึ่งสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ก็จะถูกส่งไปที่โรงพยาบาล Castle Peak แต่สภาพของโรงพยาบาลแห่งนี้ปรากฏว่าสร้างเป็นกิ่ง

เรือนจำ มีเครื่องมืออุปกรณ์ด้านบันเทิงและการสันทนาการ เพื่อช่วยให้ลืมความหลังหลายอย่าง รวมทั้งการเล่นกีฬาออกกำลังกายด้วย ต่อมาได้มีองค์การการกุศล องค์การทางศาสนา ได้ใช้เกาะเซด กูโจวเปิดรับสมัครรักษาผู้ติดเชื้อเสฟติดและเริ่มชีวิตใหม่โดยจัดมอบเครื่องมือกสิกรรม เลี้ยงสัตว์ และฝึกอาชีพให้

ประเทศที่มีการค้าขึ้นหน้าขึ้นตาถัดจากฮ่องกงไปคือประเทศญี่ปุ่น ซึ่งแต่เดิมนั้นกล่าวได้ว่าไม่เคยประสบปัญหาเสฟติดมาก่อน ผื่นและมอร์ฟีนเริ่มเข้าไปเผยแพร่ในญี่ปุ่นเมื่อครั้งสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นครั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งในครั้งนั้นญี่ปุ่นได้ใช้กุสโลบายยาเสฟติดเป็นสงครามเย็นกับจีน ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเสฟติดก็ได้ระบาดและแพร่หลายไปอย่างรวดเร็วทั่วประเทศ เช่นกัน จนกระทั่งถึง พ.ศ. 2490 ปัญหาเสฟติดในญี่ปุ่นก็รุนแรงมากคณะกรรมการปราบปรามยาเสฟติดซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2505 ก็ได้ประกาศว่าขณะนี้ญี่ปุ่นต้องซื้อยาเสฟติดจากต่างประเทศปีละจำนวนมาก โดยลักลอบนำเข้ามาจากฮ่องกงและไต้หวัน จำนวนผู้ติดเชื้อเสฟติดในญี่ปุ่นมีไม่น้อยกว่า 200,000 คน และนับว่าจะทวีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัญหาที่ตามมาได้แก่ปัญหาอาชญากรในญี่ปุ่นที่ทวีเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ติดเชื้อเสฟติด จากการที่ปัญหาเสฟติดขึ้น 2 แห่งที่ ไคเกียวและโอซาก้า กำหนดขยายโครงการของหน่วยปราบปรามยาเสฟติดขึ้นเป็นกรม และส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการสืบสวนประจำในต่างประเทศ คือ ฮ่องกง ไทย พม่า และสิงคโปร์

ยาเสฟติดส่วนใหญ่จากส่วนต่าง ๆ ของโลกจะถูกส่งไปยังทวีปยุโรปหรือสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ร่ำรวย เหมาะแก่การขายยาเสฟติดซึ่งมีราคาสูง ยาเสฟติดในรูปของมอร์ฟีนและผื่นเริ่มเข้าสู่สหรัฐฯ เมื่อ พ.ศ. 2343 เป็นต้นมา คือตั้งแต่ก่อนและระหว่างสงครามกลางเมือง ทหารอาสาสงครามที่ได้รับบาดเจ็บในระหว่างสงครามติดมอร์ฟีนกันมาก ครั้นมาภายหลังชาวเยอรมันชื่อ เดรสเสน (Dressen) ได้ค้นพบเฮโรอิน เฮโรอินจึงได้แพร่หลายเข้าสู่สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2443 ค่อมอีก 25 ปี คือ พ.ศ. 2468 วงการแพทย์ในสหรัฐอเมริกาพิสูจน์ได้แน่ชัดว่า เฮโรอินนี้เป็นยาเสฟติดร้ายแรง แต่ในระหว่างนั้นก็มียูติคเฮโรอินอยู่ถึงประมาณ 2 แสนคนแล้วและเมื่อมีรัฐบาลประกาศห้าม ยูติคเฮโรอินซึ่งมีจำนวนมากอยู่แล้วก็พากันไปซื้อจากตลาดมืด และเฮโรอินก็มีราคาแพงขึ้นเรื่อย ๆ

ปัจจุบันยาเสฟติดมีมากมายหลายร้อยประเภท ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

1. แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง

1.1 ประเภทกดประสาท ได้แก่ ผื่น มอร์ฟีน เฮโรอิน ยากล่อมประสาท สารระเหย ยา
นอนหลับ

1.2 ประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน กระท่อม โคคาอิน ยาอี เอ็คคาซี

1.3 ประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย ยาเด

1.4 ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน (อาจกด กระตุ้น หรือหลอนประสาท ร่วมกัน) ได้แก่
 กัญชา

2. แบ่งตามแหล่งที่มา

2.1 จากธรรมชาติ เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน กระท่อม กัญชา ฯลฯ

2.2 จากการสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน ยาอี เอ็คตาซี ฯลฯ

2.3 แบ่งตามกฎหมาย

2.3.1 พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เช่น แอมเฟตามีน เฮโรอีน LSD ยาอี

ฯลฯ

2.3.2 พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตใจและประสาท พ.ศ. 2518 เช่น อีเฟดรีน

2.3.3 พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 เช่น ทินเนอร์ กาว

แอลกอฮอล์

การพิสูจน์ยาเสพติดเบื้องต้น

ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์

1. การตรวจสอบทางกายภาพ เช่น สี تراประทับ ขนาดของเม็ดยา น้ำหนัก การบรรจุ/
 หีบห่อ/ซอง และรายละเอียดอื่น ๆ

2. การตรวจคุณภาพวิเคราะห์ เป็นการตรวจพิสูจน์ให้รู้ว่าของกลางต้องสงสัยเป็น
 ยาเสพติดหรือไม่ ประเภทใด หรือชนิดใด

2.1 การตรวจพิสูจน์เบื้องต้น โดยใช้น้ำยาเคมี เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงสีของน้ำยา

2.1.1. มาควิส รีเจนท์ (Marquis reagent)

2.1.1.1 ทดสอบกับยาบ้า น้ำยาจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม แล้วค่อยเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล

2.1.1.2 ทดสอบกับยาอี น้ำยาจะเปลี่ยนเป็นสีเทาออกดำ

2.1.1.3 ทดสอบกับเฮโรอีน มอร์ฟีน ฝิ่น น้ำยาจะเปลี่ยนเป็นสีม่วง

2.1.2. เมค รีเจนท์ (Mecke reagent)

2.1.2.1 ทดสอบกับเฮโรอีน น้ำยาจะเปลี่ยนเป็นสีเขียว

2.1.3. ฟอร์ดส์ รีเจนท์ (Fordhe reagent)

2.1.3.1 ทดสอบกับเฮโรอีน น้ำยาจะเปลี่ยนเป็นสีม่วง

2.2. การตรวจเพื่อยืนยันผล

2.2.1. ทิน เลเยอร์ โครมาโตกราฟี (Thin Layer Chromatography, TLC)

2.2.2. เครื่องมือแก๊ส โครมาโตกราฟ (Gas Chromatograph, GC)

3. การตรวจหาปริมาณวิเคราะห์ เป็นการตรวจพิสูจน์ให้รู้ว่าของกลางยาเสพติดนั้นมี ปริมาณความบริสุทธิ์ของตัวยาเสพติดเท่าใด

3.1 เครื่องมือแก๊สโครมาโตกราฟ (Gas Chromatograph, GC)

ลักษณะของยาเสพติด

ยาเสพติดบางชนิดก่อให้เกิดการติดได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ แต่ยาเสพติดบางชนิด ก็ ก่อให้เกิดการติดทางด้านจิตใจ เพียงอย่างเดียว

การติดยาทางกาย เป็นการติดยาเสพติดที่ผู้เสพมีความต้องการเสพยาอย่างรุนแรง ทั้งทาง ร่างกายและจิตใจ เมื่อถึงเวลาอยากเสพยาแล้วไม่ได้เสพยา จะเกิดอาการผิดปกติอย่างมาก ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ซึ่งเรียกว่า “อาการขาดยา” เช่น การติดฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เมื่อขาดยาจะมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน หาว น้ำมูกน้ำตาไหล นอนไม่หลับ เจ็บปวดทั่วร่างกาย เป็นต้น

การติดยาทางใจ เป็นการติดยาเสพติดเพราะจิตใจเกิดความต้องการ หรือ เกิดการติดเป็น นิสัย หากไม่ได้เสพยาร่างกายก็จะไม่เกิดอาการผิดปกติ หรือทรมานแต่อย่างใด จะมีบ้างก็เพียงเกิด อาการหงุดหงิดหรือกระวนกระวายใจเท่านั้น

ตารางที่ 1 ลักษณะของยาเสพติด

การติดยาทางกาย	การติดยาทางใจ
ต้องดกอยู่ภายใต้การบังคับให้ต้องเสพยา จะหยุดเสพยาไม่ได้	ไม่ถึงกับดกอยู่ภายใต้การบังคับให้ต้อง
ต้องเพิ่มปริมาณในการเสพยาขึ้นเรื่อย ๆ	เสพยา แต่มีความต้องการที่จะเสพยาต่อไป
ดกเป็นทาสทั้งทางร่างกายและจิตใจ หากไม่เสพยาจะเกิด	ไม่มีแนวโน้มที่จะต้องเพิ่มปริมาณการ
อาการขาดยา ต้องทรมานทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ	เสพมากนัก
	ไม่มีอาการขาดยา

การสังเกตผู้ติดยาเสพติด

เนื่องจากยาเสพติดทั้งหลาย เมื่อเกิดการเสพยาจะมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจของผู้ เสพ ซึ่งทำให้ลักษณะ และความประพฤติของผู้เสพยาเสพติดเปลี่ยนไปจากเดิม

การสังเกตสมาชิกในครอบครัว

หากสงสัยว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติดหรือไม่ อาจสังเกตได้จากการใช้เงิน สิ้นเปลือง โดยเด็กจะใช้เงินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ภายในไม่เกิน 1 ปี ซึ่งผู้ปกครองสามารถตรวจสอบ หรือ ควบคุมการใช้เงินของเด็กได้

อุปการณ์การเสพ

อาจพบบุหรืที่มีรอยยับ และมักจะเก็บไว้ต่างหาก หรือพบกระดาษฟรอยด์ ไฟแช็ค และหลอด

มีนิสัยโกหก เด็กจะเริ่มโกหกจากเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เสพยาในห้องน่านานแต่โกหกว่าห้องผูก เป็นต้น จนกระทั่งเรื่องที่โกหกจะมีความสำคัญมากขึ้น เช่น โกหกว่าเครื่องประดับหาย หรือ โรงเรียนบังคับให้ซื้อเครื่องมือที่ราคาแพง ๆ เป็นต้น

มีนิสัยลักขโมย มีนิสัยเกียจคร้าน และไม่รับผิดชอบ หลังจากที่เสพยาเสพติดแล้ว ผู้เสพจะมีอาการเมายา ทำให้ลดความตั้งใจ และลดพฤติกรรมต่าง ๆ ลง ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว ร่างกายไม่แข็งแรง ผอมแห้งแรงน้อย เนื่องจากไม่มีอาการอยากรับประทานอาหารเพราะอยู่ในอาการเมายา หรือต้องการพยายามเก็บเงินไว้เพื่อชื้อยาเสพติดในครั้งต่อไป

ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สกปรก อารมณ์ฉุนเฉียว หงุดหงิดง่าย เอาแต่ใจตัวเอง ในการตรวจสอบหัวข้อนี้ ผู้ปกครองจะต้องมีความหนักแน่น มีเหตุผล และตั้งอยู่บนพื้นฐานความรัก และความเข้าใจในครอบครัว เก็บตัว ไม่ยุ่งเกี่ยวกับคนอื่น ไม่รับรู้ปัญหาภายในบ้าน และใช้ห้องน่านาน ติดต่อกับคนแปลกหน้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกที่เสพยาเสพติดเหมือนกัน

จากหัวข้อที่ควรตรวจสอบสมาชิกในครอบครัวดังกล่าว ถ้าพบว่ามีลักษณะสัมพันธ์กับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง หรือหลายหัวข้อ ก็พิจารณาได้ว่า สมาชิกในครอบครัวของท่านมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่ถูกต้อง สมควรแก้ไข ซึ่งยังไม่จำเป็นว่าต้องให้เห็นชัดเจนว่า ใช้ยาเสพติดแล้วจึงต้องแก้ไข เพราะปัญหาจากการใช้ยาเสพติดจะค่อย ๆ ก่อตัวจากเล็กไปสู่อใหญ่ ถ้ารอให้ชัดเจนว่ามีการใช้ยาเสพติด โดยผู้ใช้ยาเสพติดไม่สนใจคำแนะนำคำสั่งสอนอบรม ของคนในครอบครัวแล้ว นับว่าเป็นเรื่องยากต่อการแก้ไขอย่างมาก

สำหรับการติดยาเสพติดบางชนิด ผู้เสพอาจมีลักษณะและความประพฤติที่อาจสังเกตเห็นได้ ดังนี้ การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดยาบ้า การเสพยาบ้า ผู้เสพอาจจะไม่เกิดอาการเสพติดในครั้งหรือสองครั้งแรกที่เสพ เหมือนเช่นการเสพเฮโรอีน แต่เมื่อใช้ไปเป็นระยะเวลานาน จะทำให้ร่างกายเสื่อมโทรมลง เนื่องจากร่างกายไม่ได้รับการพักผ่อน และยังไปทำลายระบบประสาทอีกด้วย การสังเกตอาการของผู้ติดยาสามารถสังเกตได้ ดังนี้

1. อาการทางร่างกาย

1.1 ผู้ป่วยมักจะผอมลง น้ำหนักลดโดยเฉพาะรายที่ใช้มากและใช้มาเป็นเวลานาน

1.2 การดูแลความสะอาดร่างกายมักจะลดลง

1.3 มีการเคลื่อนไหวเพิ่มมากขึ้น เช่น แขนขา ไขว่หน้า บางรายชอบกัดคราม บางราย

ไม่อยู่นิ่งเดินไปเดินมา

2. อาการทางจิตใจ และอารมณ์

2.1 เวลาไม่ได้รับยา มักจะมีความซึมเศร้าหรือหงุดหงิดง่าย

2.2 อุปนิสัยเปลี่ยนไป เช่น จากเป็นคนเรียบร้อย เชื่อฟังกลายเป็นคนก้าวร้าว คุณัน
หงุดหงิดโมโหง่าย

3. การหลับการตื่น

3.1 มักจะดึกมาก และมักชอบฟังเพลงเสียงดังแล้วตื่นสายมาก เห็นได้ชัดในวันสุด
สัปดาห์ (มักจะมั่วสุมใช้ยาในเย็นวันศุกร์)

3.2 มักจะหลับในห้องเรียน หรือ่วงนอน ขาดสมาธิ

4. ผลการเรียน

4.1 ผลการเรียน โดยรวมมักจะลดลงเพราะขาดสมาธิ และความจำมักจะมี
ประสิทธิภาพลดลง

4.2 ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนลดลง ขาดเรียนบ่อยและมักมาสาย

5. การคบเพื่อน

5.1 คบเพื่อนที่ใช้จ่ายด้วยกันซึ่งมักจะเป็นกลุ่มเพื่อนที่ไม่ค่อยสนใจเรียน

5.2 เมื่อผู้ป่วยรับโทรศัพท์ มักจะระมัดระวังในการพูดเหมือนมีความลับ หรือเมื่อมี
โทรศัพท์เข้ามา ถ้าคนอื่นรับสายมักจะเงียบไป ไม่ยอมพูดหรือส่งข้อความไว้

5.3 การคบเพื่อนมักจะมีลักษณะพากันเที่ยวกลางคืนและกลับดึก มีการใช้เหล้าหรือ
ค้าย

5.4 บางรายอาจจะมีเงินทองใช้จ่ายมากกว่าปกติ โดยไม่มีแหล่งที่มาของเงินชัดเจน
อาจเป็นไปได้ผู้ป่วยอาจจะเริ่มกลายเป็นผู้ค้ารายย่อย

6. อุปกรณ์การเสพ

6.1 มักจะมีกระดากฟรอยด์ที่พับเป็นกรวยหรือกระทง พร้อมเทียนหรือไฟแช็คสำหรับ
เผายา และหลอดดูด ซึ่งอาจจะพบในห้องน้ำหรือกระบี่

นอกจากนั้นการเข้าใจธรรมชาติของผู้เสพติดหรือผู้ติดยา การมีความสัมพันธ์ที่ดีมีความ
เอื้อเฟื้ออาทร ของผู้ที่ป่วยเคาแฟร์ หรือคนที่รักเรา จะเป็นเหตุให้เขาอมเล้าความจริง โดยไม่
ต้องกลัวว่าจะถูกตำหนิอย่างรุนแรง และควรนำความจริงและข้อผิดพลาดนั้น มาวิเคราะห์แล้วหา
วิธีการช่วยเหลือ จะเป็นการป้องกันการกลับไปติดยาซ้ำ (Relapse Prevention) เพราะผู้ติดยามี
โอกาสผิดพลาดอีก แม้จะเลิกได้เป็นเวลานานแล้วก็ตาม

ผู้ปกครองควรสังเกตอาการ และเข้าใจธรรมชาติของผู้เสพติด มากกว่าเป็นการจับผิด ซึ่ง
การมีความสัมพันธ์ที่ดีมีความเอื้อเฟื้ออาทร จะทำให้เขาอมเล้าความจริง โดยไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะถูก

คำหน้อย่างรุนแรง และนำข้อผิดพลาดเหล่านั้นมาวิเคราะห์หาวิธีการช่วยเหลือ ซึ่งจะเป็นการป้องกันการกลับไปติดยาซ้ำ อย่างไรก็ตามหากผู้ปกครองไม่แน่ใจ อาจจะใช้วิธีการตรวจสอบปัสสาวะก็ได้ แต่ต้องระวังเรื่องของผลบวกปลอม ซึ่งเกิดจากการผิดพลาดของการใช้ยาแก้หวัดบางตัว อาจทำให้เข้าใจผิดกันได้

การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดยา มอร์ฟิน เฮโรอีน

ผู้ที่เสพยาเสพติด ประเภทนี้ จะมีลักษณะที่สังเกตได้ชัด คือ ร่างกายซูบซีดผอมเหลือง นัยน์ตาเหลืองซีด ม่านตาหรี่ ไม่กล้าสู้แสง (จึงสวมแว่นกันแดด) ริมฝีปากเขียวคล้ำ ง่วงเหงาหาวนอนตลอดเวลา และส่วนใหญ่จะมีอาการเฉยเมยต่อสิ่งแวดล้อม และสภาพการณ์ของตัวเอง หลายคนกลายเป็นคนฟุ้งซ่าน เกียจคร้าน หรือไม่อารมณ์เปลี่ยนแปลง ถ้าสังเกตตามร่างกายอาจพบร่องรอยบางอย่าง เช่น จมูกแดง มีผงติดตามจมูก (ถ้าสูดเฮโรอีนผง) มีรอยเข็มค้ำในท้องแขน (ถ้าฉีดเฮโรอีนเข้าเส้น) มักจะใส่เสื้อแขนยาว เพื่อปกปิดร่องรอยการฉีด ขาบบริเวณแขน หรือหลังมือทั้งสองข้าง และ หลังจากใช้เฮโรอีนแล้ว จะมึนงงศีรษะง่าย ครั่นครั่ง ปากหวาน ถ้าใช้มากอาจนั่งสัปหงก นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคการเสพ เช่น กล้องฝิ่น ก้อนฝิ่นดำ ผงสีขาวในถุงในแคปซูล ซ้อนเล็บ กระบอกและเข็มฉีดยา ฯลฯ ซุกซ่อนอยู่ตามที่ปกปิดมิดชิด

การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดยาหลอนประสาท

ผู้เสพยาติดยาจะนอนหรือนั่งสะดุ้งสะสือ บางรายมีอาการเปลี่ยนแปลงทางด้านสายตาการรับรู้และการสัมผัส ทำให้กลายเป็นคนขี้ระแวงตกใจ หวาดกลัว นอกจากนี้ยังมีน้ำลายออกมาก ฝ่ามือมีเหงื่อออกออรณ และนิสัยเปลี่ยนแปลงจากเดิมจนเห็นได้ชัด

การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดยา กัญชา

ผู้เสพยาติดยาก็มักมีความคิดเลือนลอย สับสน อ่อนไหวจากควบคุมตัวเองไม่ได้ บางครั้งแสดงอาการแปลก ๆ เพราะการรับรู้ภาพผิดปกติ บางรายที่เสพมาก ๆ อาจมีอาการตื่นเต้น กระสับกระส่ายตลอดเวลา กล้ามเนื้อสั่น มือเท้าเย็น และหายใจขัดบ่อย ๆ ในส่วนที่ตัวอาจพบว่าผู้เสพซุกซ่อนบ๊อง กัญชา หรือซุกซ่อนบุหรี่ ที่มีมวนบุหรี่ปทรงผิดแปลกจากปกติ เช่น มวนหนาขึ้น กระดาษมีสีน้ำตาลเกือบขาว กระดาษมวนยับ (ไม่เรียบ) ปลายมวนบุหรี่ปทั้งสองข้างจะถูกพับไว้ ใส่ในมวนบุหรี่ปจะมีสีเขียวกว่าปกติ เป็นต้น ในกรณี ที่เห็นผู้สูบบุหรี่ปที่ซุกใส่กัญชา จะได้กลิ่นเหม็นเหมือนหญ้าหรือเชือกไหมไฟ

การสังเกตอาการของผู้เสพหรือติดยา สารระเหย

ผู้เสพยาติดยาจะมีกลิ่นสารระเหยทางลมหายใจ และตามเสื้อผ้า มักง่วงเหงาหาวนอน ขาดสติสัมปชัญญะ มีอาการเหมือนคนเมาเหล้า พูดจาอ้อแอ้ เคน โซเซ น้ำมูกไหล มักมีแผลในปาก ในที่ส่วนตัว อาจพบภาชนะ หรือวัสดุใส่สารระเหยซุกซ่อนไว้ หากพบขณะ กังเสพอาจเห็นที่นิ้วมือมี

ผ้าล้าซึ่งซบสสารระเหยพันอยู่และผู้เสพยาสู้นั้นขึ้นสูดดมอยู่ตลอดเวลา หรืออาจพบว่า กำลังคมนา
 งดพลาสติกที่ใส่สารระเหย

วิตถวัลย์ สุนทรขจิต (2547, หน้า 69-75) ได้สรุปสาระสำคัญของชุมชนกับการป้องกัน
 และแก้ไขปัญหายาเสพติด ดังนี้

ความหมายของชุมชน (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันในอาณาบริเวณ
 หนึ่งโดยคนเหล่านั้นเชื่อว่าตนเองมีความผูกพันกับอาณาบริเวณ มีความยึดเหนี่ยวกัน มีการกระทำ
 กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ หรือ
 ทางสังคม

จากความหมายจำแนกองค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. กลุ่มคน
2. การอยู่ร่วมกันในบริเวณเดียวกัน
3. ต้องมีความผูกพันกัน
4. มีความรู้สึกร่วมในความเป็นเจ้าของชุมชน

ประเภทของชุมชน สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1. ชุมชนเมือง (Urban Community) เป็นชุมชนที่มีประชากรจำนวนมากอาศัยอยู่อย่าง
 หนาแน่น มีความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่ม ทำให้วัฒนธรรมย่อยเกิดขึ้นในชุมชนอย่าง
 หลากหลายไม่ว่าจะเป็นด้านความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ จารีตประเพณี

2. ชุมชนชนบท (Rural Community) เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่นอกเขตเมือง มีความเจริญ
 ทางด้านวัตถุน้อย การตั้งถิ่นฐานมีลักษณะเป็นกลุ่มหรือกระจุก (Cluster Settlement) หรือแบบ
 กระจาย (Scattered Settlement) หรือแนวราบ (Line Settlement) อาชีพมักเป็นอาชีพทางการเกษตร
 วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ จารีตประเพณี ทัศนคติจะมีลักษณะเป็นแบบเดียวกัน

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดโดยชุมชน

การป้องกันและควบคุมอาชญากรรม ในเชิงอาชญาวิทยาอธิบายได้ ดังนี้

1. การป้องกันยาเสพติด เป็นการควบคุมอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ที่มุ่งเน้นเฉพาะเรื่อง
 ยาเสพติด

2. การแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นการควบคุมอาชญากรรมโดยการสรรหามาตรการที่จะ
 จำกัดความเสียหายหรือลดผลที่เกิดจากการกระทำผิด หรือไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ

รูปแบบในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม

1. ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ (Community Relationship) จะให้ความสำคัญกับประชาชนที่อยู่
 ในชุมชนและให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวประชาชนที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่

ของประชาชน โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนในชุมชน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ การป้องกัน และควบคุมอาชญากรรมในชุมชน

2. ทฤษฎีกลไกแห่งการควบคุม (Containment Theory) ทฤษฎีนี้ได้แยกระบบควบคุม พฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดออกเป็น 2 ระบบ คือ

2.1 ระบบควบคุมภายใน เป็นระบบที่เกิดขึ้นอยู่ภายในตัวของบุคคล

2.2 ระบบการควบคุมภายนอก เป็นระบบที่อยู่นอกตัวบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ บุคคล

3. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดอาชญากรรม ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคมที่ไม่เอื้ออำนวย ให้ชีวิตมีความหมาย ปัจจัยทางด้านจิตใจ ปัจจัยทางด้านจริยธรรมและทางจิตเวช ปัจจัยทาง สิ่งแวดล้อมกายภาพที่เอื้อต่อการก่ออาชญากรรมทั้งทางมหภาคและจุลภาค

บทสรุป เราจะพบว่าปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาต่อยอดที่เกิดจากความบกพร่องของ กลไกต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นกลไกทางสังคม ทางเศรษฐกิจหรือทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ดังนั้น ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมจึงจำเป็นต้องใช้ความหลากหลายทางวิชาการเข้าช่วยใน การทำงาน ในแง่พื้นที่ปัญหาหรือที่เรียกว่าเป็นฮาร์ทแลนด์ (Heartland) ได้แก่ พื้นที่ชุมชนเมือง พื้นที่หมู่บ้านชายแดนและสถานประกอบการ ในแง่ของชุมชนชนบทหรือหมู่บ้านชายแดน ความ ผูกพันในแง่เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์มีสูง ความเชื่อวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ดังนั้นสามารถนำทฤษฎีว่าด้วย ชุมชนสัมพันธ์มาประยุกต์ใช้ได้โดยตรง ส่วนในชุมชนเมืองหรือคนในสถานประกอบการ การจะ ให้เกิดผลกระทบต่อสมาชิกในชุมชนนั้น ควรใช้กลไกก่อนข้างเป็นทางการหรือกลไกจัดตั้งที่ผูกพัน กับการประกอบอาชีพของสมาชิกนั้นเป็นสำคัญ ซึ่งทฤษฎีว่าด้วยกลไกแห่งการควบคุมน่าจะนำมา ประยุกต์ได้เหมาะสมกว่า อย่างไรก็ตามถ้าประมวลจากแนวคิดและทฤษฎี สามารถสรุปงานไว้ 3 ประการหรืออาจเรียกว่างาน 3 ส. ดังนี้

1. สกัดซ้ำ คือ ทำอย่างไรที่จะให้ปัจจัยที่เป็นบ่อเกิดของการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ลดลงหรือหมดไป

2. เสริมดี คือ ทำอย่างไรที่จะส่งเสริมปัจจัยทางบวก

3. สร้างโอกาส คือ ทำอย่างไรที่จะสร้างโอกาสให้กับผู้ที่หลงผิดและกลับตัวแล้ว สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขโดยไม่พึ่งยาเสพติด

แนวคิดด้านประชาคม

เทลคอต พาร์สัน (Parsons, 1971, p. 121) ได้สะท้อนการเกิดประชาคมในยุโรปว่าเกิด จากการขัดแย้งระหว่างกษัตริย์และขุนนาง และเป็นจุดที่ทำให้เกิดประชาคมและทำให้ปัจเจกชน สามารถรวมตัวกันแก้ปัญหของคนในศตวรรษที่ 18-19 ส่วนในสหรัฐอเมริกาประชาคมเกิดขึ้นจาก

การอพยพจากยุโรป เพราะต้องการหลีกเลี่ยงจากศาสนาอาทอลิก เพื่อความเป็นอิสระและเพื่อจะตั้งรกรากในที่ใหม่ โดยจะต้องร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อความปลอดภัย และการดำรงชีวิตที่มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางศาสนา และเชื้อชาติให้เป็นอุปสรรคของการรวมกลุ่ม ยิ่งไปกว่านั้นการร่วมมือเป็นกลุ่มทำให้เกิดผลดีทางธุรกิจของกลุ่ม ดังนั้นประชาคมในสหรัฐอเมริกาเกิดจากการที่ปัจเจกบุคคลที่ย้ายถิ่นฐานจากยุโรป ไปตั้งรกรากในที่ใหม่ และมีกรยอมรับประโยชน์ของการเกิดความร่วมมือภายใต้แนวคิดของสัญญาประชาคมและหลักหน้าที่ของการมีสิทธิของพลเมือง (Citizenship) ในสังคมอเมริกา โดยสรุปประชาคมในสหรัฐอเมริกาเป็นเครือข่ายที่สลับซับซ้อนที่เกิดจากปัจเจกชนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแตกต่างที่มีตำแหน่ง และบทบาทหลากหลายมามีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยตระหนักในความแตกต่าง แต่ก็เห็นประโยชน์ของการฝึกประสานเพื่อผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน ดังนั้น “ความเป็นพลเมือง” (Citizenship) จึงยึดโยงด้วยผลประโยชน์สาธารณะ ที่ไม่ยึดติดกับเชื้อชาติศาสนาหรือศักดิ์นา โดยกำเนิด อันเป็นสาระสำคัญของการปกครองประเทศตามระบอบเสรีประชาธิปไตย

สำหรับสังคมไทยในทางประวัติศาสตร์ก่อนการพัฒนาของระบบราชการไทยและแนวทางการพัฒนาประเทศระหว่างก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคยังไม่ได้จัดให้มีการบริการจากส่วนกลาง ไปยังชุมชนต่าง ๆ ของประเทศ ประชาชนในชนบทของภาคต่าง ๆ จึงได้มีการร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น ในภาคเหนือระบบเครือญาติร่วมเผ่าเดียวกัน ซึ่งใช้คำว่า “สังคมนาติ” ระบบเครือข่ายชุมชนระหว่างหมู่บ้าน ในล้านนาจะเรียกกันว่า เป็นระบบเหมืองฝาย ระบบหัววัด บุคคลที่ทำหน้าที่ผู้นำเรียกกันว่า แก่บ้าน และแก่เหมืองฝาย ซึ่งเป็นผู้เสียสละทำเพื่อส่วนรวมและบุตรหลานของบุคคลเหล่านั้นก็จะทำหน้าที่สืบเนื่องต่อไป

ส่วนในภาคอีสานจะมีการตัดสินใจของชุมชน การเคลื่อนย้ายไปตั้งถิ่นก็จะไปกันเป็นคุ้มบ้าน ผู้อาวุโสของหมู่บ้านที่ได้รับความเคารพนับถือซึ่งมักจะอยู่ในตระกูลหลักของชุมชน จะเรียกกันว่า “เจ้าโคตร” นอกจากนั้นยังมีปัญญาชนผู้ทรงภูมิหรือปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเรียกกันว่าเจ้าบ้าน มีหมอสุนไพรร หมอแคน หรือหมอผีฟ้า ในภาคอีสานผู้นำชาวบ้านมีสองแบบคือ เป็นผู้นำที่เป็นผู้อาวุโสของระบบเครือญาติและผู้ที่มีภูมิปัญญา มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว นอกจากนั้นยังมีชาวบ้านที่ชาวอีสานเรียกว่า พญาเถน ที่เป็นผีฟ้า การทำบุญบั้งไฟและรำผีฟ้าก็เพื่อติดต่อขอความช่วยเหลือจากผีฟ้า ในภาคใต้ชาวบ้านได้สร้างหรือสานความสัมพันธ์ภายในชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งจะได้ยินจากคำว่า “ออกปาก” และ “กินวาน” และ “การขอมือ” ก็เท่ากับ “การลงแขก” ในภาคกลางนั่นเอง ประชาชนในภาคใต้ได้ร่วมมือกันในการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง เช่น กลุ่มยางพารา เป็นต้น

สำหรับภาคกลางแตกต่างกับภาคเหนือ ภาคอีสาน คือคนหลายบ้านทำนาทุ่งเดียวกันและ คำว่าทุ่งใช้ควบคู่กับการนับเป็นบ้าน ดังนั้นชาวบ้านใช้คำว่า “ทุ่ง” และ “บ้าน” ในภาคกลางเฉพาะของภาคกลางในอดีตก็คือ ตลาดชนบทที่หมู่บ้านจะนำสินค้าไปขายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน แต่ในปัจจุบันกลายเป็นสินค้าจากเมืองใหม่เข้าไปขาย อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังคงใช้วงเครือญาติเป็นการลงแขกเกี่ยวข้าว การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนสนใจต่อความสนใจต่อความสัมพันธ์ต่อครอบครัวและต่อชุมชน อย่างไรก็ตามภาคกลางอยู่ติดกับการปกครองในส่วนกลาง ซึ่งเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปอย่างมาก และเป็นภาคที่ผนวกเป็นส่วนของการปกครองของระบบราชการมากกว่า สินค้าไปขายแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน แต่ในปัจจุบันกลายเป็นสินค้าจากเมืองใหม่เข้าไปขาย อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังคงใช้วงเครือญาติเป็นการลงแขกเกี่ยวข้าว การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนสนใจต่อความสนใจต่อความสัมพันธ์ต่อครอบครัวและต่อชุมชน อย่างไรก็ตามภาคกลางอยู่ติดกับการปกครองในส่วนกลาง ซึ่งเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปอย่างมาก และเป็นภาคที่ผนวกเป็นส่วนของการปกครองของระบบราชการมากกว่าภาคอื่น

ทั้งหมดที่เสนอมาย่างขึ้น เพื่อจะสะท้อนภาพในอดีตที่สังคมไทยมีระบบระชาคมอยู่แล้ว และเมื่อมีระบบราชการที่มีประสิทธิภาพภายใต้แผนพัฒนาชนบท ดังที่ได้ทราบแล้วตามแผนพัฒนาของสี่กระทรวงหลักคือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทำให้เกิดการผนวกหมู่บ้าน ตำบล เป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการจากส่วนกลาง ในการดำเนินการพัฒนาชนบท ซึ่งเป็นที่มาจากการผนวกประสานสังคมชนบทเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการจากราชการบริหารส่วนภูมิภาค เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากชุมชนด้วยวิธีการจัดตั้งกลุ่มประชาชนเป็นตัวแทนของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ตามหน่วยราชการที่มีเจ้าหน้าที่ในตำบลหมู่บ้าน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ กลุ่มยุวเกษตรกร และอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีกลุ่มราษฎรในหมู่บ้านหลายกลุ่มทำหน้าที่ ทั้งเป็นผู้แทนที่จะร่วมทำงานและประสานงานกับราชการต่าง ๆ ถ้าพิจารณาจากมุมมองนี้จะเห็นว่ากลุ่มประชาชนหลากหลายในชุมชน ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารัฐได้ใช้ทั้งงบประมาณ และกำลังของระบบราชการตั้งกลุ่มขนาดต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ อาสาสมัครยุวเกษตรกร เป็นส่วนขยายของระบบราชการ และเป็นจุดเชื่อมต่อการปกครองพัฒนาในระบบราชการส่วนภูมิภาคที่อาจจะเป็นฐานที่มีส่วนที่จะเกิดประชามเป็นชนบทโดยทั่วไป

การพัฒนาประเทศ ตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มุ่งเน้นเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและกระบวนการประชามในระดับต่าง ๆ ให้ทุกฝ่ายเกิดความร่วมแรงร่วมใจในการแก้ไขปัญหาวิกฤตและฟื้นฟูการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ

การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและกระบวนการประชาคมถือได้ว่าเป็นหลักสำคัญของ หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และเพื่อเป็นการสานต่อกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ให้มีความต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) จึงเป็นแผน ที่เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยการจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน ค้นหาศักยภาพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนากระบวนการ ชุมชน โดยผลักดันให้เกิดการรวมตัวของชุมชน มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนกระบวนการ สหกรณ์ที่เน้นหลักการช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งการส่งเสริมบทบาท ของชุมชนและประชาคมให้สามารถร่วมบริหาร จัดการท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชน (สาริชา แสงจันทร์, 2546, หน้า 7)

ความหมายของประชาคม

ประชาคม คือความเป็นชุมชน การมีความผูกพันร่วมกันของประชาคมในชุมชนนั้น ๆ โดยมีกลไกและกระบวนการในการรวมตัวกันของกลุ่ม และองค์กรประเภทต่าง ๆ ของประชาชน ในลักษณะพหุภาคี เพื่อร่วมกันคิดและกำหนดทิศทางของท้องถิ่น โดยมุ่งประโยชน์ร่วมของคนใน ชุมชน (สาริชา แสงจันทร์, 2546, หน้า 14)

บทบาทหน้าที่ของประชาคม

เป็นเวที/กลไกของการระดมความคิดเห็นในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย เสนอแนะ แนวทางการพัฒนาที่เป็น ข้อเสนอของประชาคมหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ เข้าสู่เวทีประชาคมจังหวัด ระดมการสนับสนุน ทางความคิด และการกระทำที่สร้างสรรค์จากทุกฝ่ายในจังหวัด เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน เผยแพร่ความคิดเห็นและข่าวสาร ประเด็นการพัฒนาเพื่อให้ความรู้แก่ ประชาชน ติดตามความเคลื่อนไหวการพัฒนาอำเภอ เพื่อเสนอแนะให้คำแนะนำในการปรับแผน ทิศทางอย่างต่อเนื่อง

โครงสร้างประชาคม

สมาชิกของประชาคม ได้แก่ หน่วยงาน องค์กร กลุ่มภาคี รวมทั้งเครือข่ายขององค์กร และกลุ่มต่าง ๆ คณะกรรมการประสานงานประชาคมที่เลือกโดยสมาชิกให้ทำหน้าที่ติดต่อ ประสานงานธุรกิจ และเหรียญกษาปณ์ ฝ่ายเลขานุการของประชาคม ซึ่งอาจเป็นการรวมทีมของผู้ที่สมัคร ใจทำงานให้ประชาคมหรือขอให้สถาบันการศึกษา/องค์กรพัฒนาเอกชน/ภาครัฐในพื้นที่ที่มีความ พร้อมทำหน้าที่ให้ก็ได้ (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2546, หน้า 128-129)

ประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด

แนวความคิดดำเนินงาน เน้นบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) หรือ คณะกรรมการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นกลไกหลักในหมู่บ้านเป็นแกนนำจุดประกายสร้างกระแสสังคมให้เกิดปฏิกิริยาเคลื่อนไหวต่อต้านยาเสพติด ไม่ให้แพร่ระบาดในหมู่บ้านและช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ติดยาเสพติดให้ได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือ ระดมสรรพกำลังจากทุกกลุ่มกิจกรรม (องค์กรชุมชน) รวมทั้งประชาชนทุกฝ่ายในหมู่บ้าน เชื่อมโยงรวมพลังกันเป็นกระบวนการประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด ร่วมมือส่วนราชการและองค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ ในลักษณะพหุภาคี ผนึกกำลัง ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด ให้ยาเสพติดหมดไปจากหมู่บ้าน พัฒนาเสริมสร้างสมรรถนะของประชาคมหมู่บ้านให้เข้มแข็งและมีศักยภาพในการจัดการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านด้วยตนเอง ใช้พลังของประชาชนในหมู่บ้านโดยประชาชนในหมู่บ้าน (ร่วมคิด ร่วมทำ) และเพื่อประชาชนในหมู่บ้าน (ร่วมรับผลประโยชน์ในผลลัพธ์สุดท้าย) ทำให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติด หลักการดำเนินงาน ปีคหลัก 2 ประการ

หลักการเบื้องต้น ร่วมมือกับภาคราชการ และองค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ จากภายนอก ชุมชนในหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นแกนนำเบื้องต้น ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือผนึกกำลังจากทุกกลุ่ม ทุกฝ่าย เป็นพลังร่วมกันตามกระบวนการของประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด ประสานงานสนับสนุน และให้ความร่วมมือส่วนราชการ หรือองค์กรภาคเอกชนต่าง ๆ ที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตามแผนงาน โครงการของส่วนราชการนั้น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจดังกล่าวบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเบื้องต้นให้ประชาคมหมู่บ้านเน้นหนักในภารกิจในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด การรณรงค์สร้างกระแสสังคมปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตื่นตัวในมหันตภัยของยาเสพติด ร่วมมือร่วมใจกันต่อต้านยาเสพติด ตลอดจนช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดให้ได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยจะยังไม่เน้นหนักภารกิจด้านปราบปราม (ซึ่งเมื่อประชาคมหมู่บ้านเข้มแข็งก็จะมีศักยภาพสามารถรับผิดชอบดำเนินงานในภารกิจด้านปราบปรามได้ โดยอัตโนมัติ)

หลักการระยะยาว ประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด หมู่บ้านปลอดยาเสพติดตลอดการ ปีครอบครัว ชุมชนเป็นหลัก ปลูกจิตสำนึกความเป็นคนไทย วัฒนธรรมชุมชนช่วยตนเอง ปีครอบครัว ชุมชนเป็นหลัก ปลูกจิตสำนึกความเป็นคนไทย วัฒนธรรมชุมชนและศักยภาพให้ประชาคมหมู่บ้านเข้มแข็ง โดยระดมพลังมวลชนทุกหมู่เหล่า และทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกหมู่บ้าน (พหุภาคี) ร่วมกันคิดร่วมกันวางแผน และร่วมกันรับผิดชอบแก้ไขปัญหาเสพติดทั้ง

ระบบ (ทั้งการป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด) โดยประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติดอีกด้วยพลังของประชาคมหมู่บ้านเอง เพื่อให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนตลอดกาล (สาธิตา แสงจันทร์, 2546, หน้า 130)

เป้าหมายการดำเนินงาน

ทำให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติด ชุมชนในหมู่บ้าน “ไม่มีผลิต ไม่มีขาย ไม่มีเสพ” (3 ไม่มี) ประชาคมหมู่บ้านประกาศเป็น “หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ปลอดยาเสพติด”

ขั้นตอนการดำเนินงานและแนวทางปฏิบัติ (ตำบล หมู่บ้าน นำไปพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพปัญหาเสพติด) ขั้นตอนการดำเนินงาน 9 ขั้นตอน (สาธิตา แสงจันทร์, 2546, หน้า 131)

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างกระบวนการประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด ในการแก้ไข ปัญหาเสพติดที่แพร่ระบาดในหมู่บ้านชนบท จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผนึกกำลังของประชาชนในหมู่บ้านทุกฝ่าย ทุกหมู่เหล่า ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือที่เรียกว่ารวมพลังมวลชนในหมู่บ้านในลักษณะพหุภาคี โดยใช้กลไกของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือจากกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เป็นแกนนำประสานเชื่อมโยงให้เกิด กระบวนการ ประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด

คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นองค์กรที่มีฐานกฎหมายรองรับ คือ พระราชบัญญัติ ลักษณะการปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2547 (มาตรา 28 ตริ) และข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2546 กำหนดกรอบและแนวทางปฏิบัติชัดเจน เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนา ประสิทธิภาพความเข้มแข็งมา โดยลำดับ มีการบริหารงานและกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มี ผู้นำท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน มีผู้ทรงคุณวุฒิที่ราษฎรเลือกตั้งเป็นกรรมการหมู่บ้าน (กม.) มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน วางแผนร่วมกัน และมีการแบ่งภารกิจร่วมกันทำโดยแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ (8 ฝ่าย) แต่ละฝ่ายจะมีทีมงานของฝ่ายคน ซึ่งประกอบด้วยคนใน ชุมชนที่เสียสละทำงานเพื่อส่วนรวม ดังนั้นคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จึงเป็นองค์กรชุมชนใน หมู่บ้าน (ต้นทุนทางสังคม) ที่มีความพร้อมและเป็นกลไกสำคัญในการประสานความร่วมมือร่วมใจ ในการป้องกันยาเสพติดในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ (หมายเหตุ: สำหรับหมู่บ้านอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง (อพป.) ให้ใช้องค์กร อพป. เป็นกลไกหลักและศูนย์กลางประสานความร่วมมือ)

แนวทางปฏิบัติ

ผู้ใหญ่บ้านในฐานะประธาน กม. นัดหมายคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ตลอดจนฝ่าย กิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 8 ฝ่าย ซึ่งได้แก่ ฝ่ายกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านและส่งเสริมอาชีพ ฝ่ายกิจกรรม ปกครอง ฝ่ายกิจการป้องกัน และรักษาความสงบเรียบร้อย ฝ่ายการคลัง ฝ่ายกิจการสาธารณสุข ฝ่าย

การศึกษาและวัฒนธรรม ฝ่ายกิจการสวัสดิการทางสังคม และฝ่ายกิจการสตรี ตลอดจนผู้ร่วมทีมงานของแต่ละฝ่ายกิจการ ทุกคน ทุกฝ่ายประชุมร่วมกันเพื่อปรึกษาหารือ ปัญหาการแพร่ระบาดของของยาเสพติด ภัยอันตรายที่กำลังคุกคามเข้ามาในหมู่บ้าน ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนในหมู่บ้านจะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาเรื่องนี้กำลังร่วมกับทางราชการ ฯลฯ

คณะกรรมการหมู่บ้าน ประชุมปรึกษาหารือ วางแผนในการประสานความร่วมมือกับกลุ่มกิจกรรมหรืออาสาสมัครอื่น ๆ ซึ่งเป็นองค์กรจัดตั้งที่อยู่ในหมู่บ้าน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน กลุ่มผู้นำสตรี กลุ่มอาสาพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กลุ่มอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน กลุ่มกองทุนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ (กนช.) กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ (ทสปช.) และกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน เป็นต้น แต่ละกลุ่มจะมีบทบาทและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น พระหรือผู้นำศาสนาอื่น ครูในหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน แบ่งหน้าที่ให้แต่ละฝ่ายกิจกรรมใน กม. ออกไปชี้แจงปลุกกระแสการต่อต้าน ประสานความร่วมมือให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน เป็นพลังประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด

ผู้ใหญ่บ้านในฐานะประธาน กม. ประสานงานกับนายอำเภอ กำหนดนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ที่ประชุมชี้แจงปัญหายาเสพติดนโยบายรัฐบาล คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ตลอดจนกระตุ้นจิตสำนึกให้ทุกคนในชุมชนเข้าร่วมกับราชการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน โดย กม. นัดหมายประชาคมหมู่บ้าน ที่ฝ่ายกิจการต่าง ๆ ของ กม. ได้ประสานความร่วมมือไว้มาร่วมประชุมรับฟังคำชี้แจงพร้อมกันเพื่อเป็นแนวทางในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมมือกันป้องกันและต่อต้านยาเสพติดในหมู่บ้าน และตั้งปณิธานในการทำงานร่วมมือกันสู่เป้าหมายเดียวกัน คือทำให้หมู่บ้านปลอดยาเสพติดทุกเคาะๆ ถวายเป็นราชสักการะในหลวงของเรา

ขั้นตอนที่ 2 กระตุ้นปลุกจิตสำนึกให้ชุมชนในหมู่บ้านตื่นตัวเกิดกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติด

แนวทางปฏิบัติ

ประชาคมหมู่บ้าน จากการรวมพลังระหว่างคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) หรือคณะกรรมการหมู่บ้าน อปป. กับกลุ่มกิจกรรมหรืออาสาสมัครอื่น ๆ ในหมู่บ้านร่วมประชุมปรึกษาหารือ กำหนดแผนงานในการรณรงค์ปลุกจิตสำนึกให้ทุกคน ทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน ให้ตื่นตัวเกิดกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติด โดยแบ่งหน้าที่กันตามพื้นที่ ซึ่งบางหมู่บ้านอยู่กันกระจัดกระจายกันเป็นคุ้ม เป็นชุมชน แล้วแต่สภาพพื้นที่หมู่บ้าน โดยประชาคมหมู่บ้าน แบ่งกลุ่มทีมงานในประชาคม รับผิดชอบครัวเรือนให้ครบทุกครัวเรือนในหมู่บ้านชนิดถึงบ้าน ไคบ้าน จับเข้าคุยกัน ฉันท์หรือญาติ ประสานส่วนราชการ ใช้สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อสะดวกและเป็นเครื่องมือในการ

ชี้แจงรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด เช่น เอกสารประกาศเจตนารมณ์ ภาพโปสเตอร์ วีดิทัศน์หรือเทปกระจายเสียง ใช้เปิดหอกระจายข่าวเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

ในกรณีหมู่บ้านมีวัด มีมัสยิด มีโบสถ์ ให้ประสานขอความร่วมมือพระหรือผู้นำศาสนาอื่น ๆ สอดแทรกการรณรงค์สร้างกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติด ในกรณีหมู่บ้านเป็นที่ตั้งของโรงเรียนประสานความร่วมมือคณะครูช่วยรณรงค์กันในชุมชนอีกส่วนหนึ่ง นอกเหนือจากเด็กนักเรียนในโรงเรียน ประชาคมหมู่บ้าน ร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ ในการรณรงค์ให้ประชาชนในหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติดตามแผนงาน โครงการของทีมงานอำเภออีกส่วนหนึ่งด้วย โดยอำนวยความสะดวกประสานนัดหมายกลุ่มชาวบ้านในชุมชนต่าง ๆ ที่อยู่กระจัดกระจายในหมู่บ้าน ตลอดจนจัดเตรียมสถานที่ในการประชุมชี้แจง ซึ่งอาจใช้ศาลาวัด โรงเรียน สถานีอนามัย ศาลาเอนกประสงค์ หรือแม้กระทั่งใต้ร่มไม้ใหญ่ ฯลฯ การรณรงค์สร้างกระแสต่อต้านยาเสพติดในหมู่บ้าน ดำเนินงานในลักษณะเดียวกับกรณีก่อนหน้านี้ให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งหรือกระบวนการในการรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติดในหมู่บ้านจำแนกกลุ่มเป้าหมาย
แนวทางปฏิบัติ

ประเด็นปัญหาที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ เพื่อเป็นข้อมูลใช้วางแผน กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน มีประเด็นสำคัญ 5 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด เบาบาง ปานกลาง รุนแรง ไม่มีค้ำ มีผู้เสพ (ไม่เกิน 15 คน) มีผู้ค้า มีผู้เสพ (16-30 คน) มีผู้ค้า มีผู้เสพ (31 คนขึ้นไป) มีแหล่งจำหน่าย (เอเยนต์) ในหมู่บ้าน ปัญหาผู้ติดยาเสพติดมากน้อยเพียงใด ปัญหาปัจจัยสภาพแวดล้อม (โรงงานอุตสาหกรรม แรงงานเกษตรกรรมเยาวชนว่างงาน กลุ่มพนักงานขับรถ ฯลฯ) ความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของชุมชนในหมู่บ้านในการต่อต้านยาเสพติด สภาพสังคม วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของคนในหมู่บ้าน

การดำเนินแผนงาน โครงการ แก้ไขปัญหายาเสพติด โดยนำข้อมูล 5 ประเด็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาวางแผน ตัวอย่าง เช่น กรณีสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดรุนแรง ต้องวางแผน เร่งกิจกรรมด้านการป้องกัน กิจกรรมด้านการปราบปรามการเฝ้าระวัง กรณีมีผู้ติดยาเสพติดมาก จำแนกกลุ่ม – เยาวชน แรงงาน ลูกจ้างเกษตรกร กรรมกร ต้องวางแผนเร่งกิจกรรมบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ และกิจกรรมเยาวชน ทั้งในโรงเรียนและเยาวชนนอกโรงเรียน เช่น โครงการโรงเรียนสีขาว โครงการเพื่อนเตือนเพื่อน กรณีปัจจัยสภาพแวดล้อม เช่น มีโรงงานอุตสาหกรรมในหมู่บ้าน โรงงานหีบอ้อย โรงงานทอผ้า มีแรงงานเกษตรกร ฯลฯ ต้องวางแผนเร่งกิจกรรมชี้แจงขอความร่วมมือ สร้างความเข้าใจชุมชน เจ้าของกิจการ กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ลูกจ้าง โรงงานอุตสาหกรรม และ โรงงานอุตสาหกรรม พนักงานขับรถ ฯลฯ กรณีความตื่นตัวและกระแส

สังคมต่อต้านยาเสพติด กระตุ้นปลูกจิตสำนึกต่อต้านยาเสพติดในทุกครัวเรือน เพื่อการใช้สื่อต่าง ๆ ช่วยในการรณรงค์ ทัศนสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมการดำเนินชีวิตในหมู่บ้าน มีปัญหาความขัดแย้ง สภาพชุมชนต่างคนต่างอยู่ไม่เอื้ออาทรต่อกัน ตัวใครตัวมัน ต้องวางแผนเร่งกิจกรรมพัฒนาจิตใจ และวัฒนธรรมในชุมชนปลูกจิตสำนึกความเป็นคนไทย มีความเชื่อทางศาสนา ฯลฯ ดำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน โดยประสานความร่วมมือกับส่วนราชการที่ทำงานของอำเภอ ซึ่งในขั้นตอนนี้สามารถดำเนินควบคู่ไปกับการออกตระเวนการรณรงค์ ชี้นำสร้างกระแสต่อต้านยาเสพติดตามครัวเรือนทุกหลังในหมู่บ้าน ซึ่งจะได้รับรายละเอียดข้อมูลครบถ้วน จำนวนครัวเรือน จำแนกกลุ่มเป้าหมายเยาวชนในโรงเรียนหรือนอกระบบโรงเรียน เพศ อายุ อาชีพ อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือไม่ อย่างไร เช่น ลูกจ้างโรงงานหรือรับจ้างตัดอ้อย กรีดยาง ตัดข้าวโพด พนักงานขับรถยนต์ เป็นต้น ล้วนเป็นกลุ่มเป้าหมายมีโอกาสเสพยาบ้า

ประชาคมหมู่บ้าน วางแผนกำหนดตัวบุคคล หรือทีมงานสำรวจ (ควบคู่กับการออกรณรงค์ชี้แจง) จะต้องแนะนำชี้แจงแนวทางในการสอบถามข้อมูล จับเข้าคุยกันฉันท์เครือญาติปรับทุกเอื้ออาทรต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่สำรวจได้ ประสานงานกับอำเภอ นำข้อมูลดังกล่าวใช้ประโยชน์ในการประกอบการพิจารณากำหนดแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนราชการและของประชาคมหมู่บ้าน เพื่อใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 4 เยี่ยมเยือนครอบครัว กลุ่มเป้าหมาย เพื่อการบำบัดรักษาและฟื้นฟู

สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน

แนวทางปฏิบัติ

ประชาคมหมู่บ้าน นัดประชุมหารือ กำหนดแผนงาน หลังจากการสำรวจข้อมูลและพบว่าผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน โดยแบ่งงานกลุ่มกิจกรรมในประชาคมหมู่บ้านทำหน้าที่ออกไปเยี่ยมเยือนครอบครัวเป้าหมาย ซึ่งอาจใช้กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มผู้นำสตรีในหมู่บ้านร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไปให้คำแนะนำและชักชวนให้เข้ารับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยประชาคมหมู่บ้านจะช่วยเหลือติดต่อและเป็นธุระให้ประสานการปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่อนามัยหรือสาธารณสุขอำเภอหรือนายอำเภอนำผู้ติดยาเสพติดเข้าบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพตามแผนงาน โครงการของสาธารณสุขซึ่งรับผิดชอบภารกิจด้านนี้โดยตรง ประชาคมหมู่บ้าน มอบหมายภารกิจให้กลุ่มกิจกรรมในประชาคมทำหน้าที่ติดตามผลการบำบัดรักษา และคอยติดตามให้ความช่วยเหลือประสานข่าวสารระหว่างผู้ติดยาเสพติดกับครอบครัวในหมู่บ้าน หรืออำนวยความสะดวกพาครอบครัวญาติพี่น้อง ไปเยี่ยมผู้ติดยาเสพติดในระหว่างการบำบัดรักษาฯ

เพื่อเป็นกำลังใจและสร้างความมุ่งมั่นกลับตัวเป็นคนดีเมื่อหายเป็นปกติแล้วจะไม่หวนไปติดยาเสพติด

ประชาคมหมู่บ้าน เน้นหนักภารกิจในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน ให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในเจตนาดีของประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับความร่วมมือร่วมใจในการป้องกันและต่อต้านยาเสพติดขยายวงกว้าง จนทุกคนในหมู่บ้านทุกครอบครัวหลงผิดติดยาเสพติด

ภารกิจนี้ให้ประชาคมหมู่บ้าน ควรพิจารณาขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยให้ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิก อบต. (ซึ่งมีหมู่บ้านละ 2 คน) รับผิดชอบประสานงานกับ อบต. ให้พิจารณาสนับสนุนตั้งงบประมาณเพื่อการนี้ด้วย ส่วนหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันหากหมู่บ้านประสบปัญหาผู้มีจำนวนผู้ติดยามาก ก็อาจพิจารณาขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งอื่น เป็นกองทุนในการดำเนินงาน เช่น จากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) หรือจากสมาชิกสภาจังหวัด (สจ.) หรือจากองค์กรภาคเอกชน ชมรม สมาคม สโมสร มูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น โดยติดต่อผ่านอำเภอ ให้ช่วยประสาน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ ด้วย หรือประชาคมหมู่บ้านอาจติดต่อแหล่งงบประมาณโดยตรงก็ได้ และประสานงานให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบอีกทางหนึ่ง

ขั้นตอนที่ 5 ประสานความร่วมมือฉันทักำลังประชาคมหมู่บ้านร่วมกับส่วนราชการและองค์กรภาคเอกชน (ราษฎร์-รัฐ ร่วมใจต้านภัยยาเสพติด)

แนวทางปฏิบัติ

ประชาคมหมู่บ้าน ประสานการปฏิบัติงานกับอำเภอ ซึ่งมีกิจกรรมมาดำเนินการในหมู่บ้าน ตามแผนงาน โครงการ ของส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งของพัฒนาชุมชนของเกษตร สาธารณสุขปกครอง ตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชน ฯลฯ โดยประชาคมหมู่บ้านแบ่งงานให้กลุ่มกิจกรรม ในประชาคมหมู่บ้านแบ่งงานให้กลุ่มกิจกรรมในประชาคมรับผิดชอบตามความถนัด ตามอาชีพและพื้นที่ของหมู่บ้าน ร่วมมือกับทีมงานของส่วนราชการ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ดังกล่าว

ประชาคมหมู่บ้าน จะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมตามแบบแผนงาน โครงการของส่วนราชการต่าง ๆ โดยประสานงานกับอำเภอหรือทีมงานที่ลงมาปฏิบัติงานในหมู่บ้าน โดยใกล้ชิด จะต้องทราบข้อมูลว่า โครงการอะไร ทำที่ไหน เมื่อไร อย่างไร เพื่อประชาคมหมู่บ้านจะได้ประชุม

วางแผนแบ่งหน้าที่กัน และจะได้ทราบล่วงหน้าว่าจะประสานความร่วมมือสนับสนุนภาคราชการ ได้อย่างไร แค่นั้น เพียงใด

กลุ่มกิจกรรมของประชาคมหมู่บ้าน ศึกษาแผนงานตลอดจนวิธีการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของส่วนราชการ รวบรวมรายละเอียด ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ร่วมกันคิดและวางแผนในการที่จะดำเนินงานเองในอนาคต โดยพลังของประชาคมหมู่บ้านเอง

ขั้นตอนที่ 6 สร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาคมหมู่บ้าน ร่วมคิดร่วมวางแผนและแบ่งหน้าที่ดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ

แนวทางปฏิบัติ

เมื่อผ่านขั้นตอนการรวมพลังต่อต้านยาเสพติดเกิดประชาคมหมู่บ้านเป็นองค์กรหลัก และขั้นตอนการสร้างกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติดทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน จัดการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และประสานความร่วมมือกับส่วนราชการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาคมหมู่บ้าน ให้มีสมรรถนะและประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันมากขึ้น และที่สำคัญที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและต่อต้านยาเสพติดเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ประชาคมหมู่บ้านจะต้องประชุมปรึกษาหารือร่วมกันคิดและวางแผนกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะร่วมกันทำ

กิจกรรมที่เกี่ยวกับปัญหาเสพติด รongรับหรือเบี่ยงเบนพฤติกรรม ให้ใช้ช่วงว่างให้เป็นประโยชน์ หลีกเลียงห่างไกลยาเสพติด เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันของชาวชนบท ความศรัทธาในศาสนาชุมชนนิคม ชาวบ้านมีศีล (หรือหลักศาสนาอื่น ๆ) ทำให้คนในหมู่บ้านมีคุณภาพมีภูมิคุ้มกันให้หลีกเลียงห่างไกลยาเสพติด กิจกรรมส่งเสริมด้านกีฬาภายในหมู่บ้าน เป็นกิจกรรมสำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งที่ให้ผลต่อเยาวชนในหมู่บ้าน ให้ใช้เวลาว่างกับการออกกำลังกาย เล่นกีฬาที่ชุมชนนิยม เช่น ตะกร้อ ฟุตบอล บาสเกตบอล ฯลฯ

กิจกรรมด้านส่งเสริมอาชีพ เน้นกลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียนตลอดจนคนว่างงานในชุมชน โดยส่งเสริมให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่โดยประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 7 ขยายบทบาทประชาคมหมู่บ้าน ประสานการปฏิบัติงานด้านปราบปราม

แนวทางปฏิบัติ

เมื่อประชาคมหมู่บ้านเข้มแข็งขึ้น ขั้นตอนการดำเนินงาน ผ่านไปทุกขั้นตอนรวมทั้งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงาน โครงการของส่วนราชการ ได้ลงสู่ชนบทในหมู่บ้าน โดยทั่วถึง

กระแสสังคมต่อต้านยาเสพติดในหมู่บ้านแสดงออกชัดเจนการตื่นตัวมีส่วนร่วมของชุมชนมีสูงตลอดจนการประสานการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในผลสำเร็จตามเป้าหมายพลังของประชาคมหมู่บ้านเข้มแข็งเครือข่ายการดำเนินงานรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ให้ประชาคมหมู่บ้านประชุมผู้ร่วมงานทุกกลุ่ม เครือข่ายที่เคยแบ่งงานกันไปตามขั้นตอนก่อน ๆ นัดหมายมาร่วมคิดร่วมวางแผนประสานการปฏิบัติด้านการปราบปราม โดยเน้นหนักด้านการแสวงหาข่าวและการเฝ้าระวัง ไม่ให้มีการผลิต การขาย และการเสพยาเสพติดในหมู่บ้าน

กำหนดภารกิจด้านการแสวงหาข่าว สร้างระบบเครือข่ายให้แก่กลุ่มที่มีความถนัดและเคยผ่านการอบรมงานในลักษณะนี้มาแล้ว เช่น อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ทีมงานฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย เป็นต้น กรณีที่สร้างทีมงานใหม่ในประชาคมหมู่บ้านให้ประสานงานอำเภอ ขอให้จัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำยุทธวิธีในการแสวงหาข่าว ระบบการข่าวประสานและสนับสนุนข้อมูลด้านการข่าวและการดำเนินงานปราบปรามร่วมกับหน่วยปราบปรามยาเสพติดที่เกี่ยวข้อง

ประชาคมหมู่บ้าน จัดทำระบบเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในหมู่บ้านและประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายอำเภอ และรองผู้กำกับตำรวจ หรือผู้กำกับ ฯ โดยรายงานข้อมูลความเคลื่อนไหวสถานการณ์การแพร่ระบาด ยาเสพติดในหมู่บ้าน โดยใกล้ชิดอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ให้การดำเนินงานทั้งระบบเป็นความลับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรายงานข่าว

ประชาคมหมู่บ้าน จะปฏิบัติภารกิจด้านปราบปรามได้ก็ต่อเมื่อมีความพร้อมทั้งทีมงานของประชาชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นหลักการดำเนินงาน กำหนดไว้สำหรับระยะยาว เมื่อประชาคมหมู่บ้านและสภาสังคมในหมู่บ้านเข้มแข็ง มีสมรรถนะและศักยภาพเพียงพอ จึงประชุมปรึกษาหารือ กำหนดแผนและทิศทาง และตัดสินใจร่วมกันก่อนแบ่งภารกิจกันไปปฏิบัติประชาคมหมู่บ้าน เมื่อได้ข่าวเบาะแสมาชัดเจนแน่นอนแล้วจะต้องรับแจ้งข่าวสานให้ช่วยปฏิบัติ ไปดำเนินการปราบปรามโดยด่วน ทั้งนี้ประชาคมหมู่บ้านจะต้องคอยติดตามผลงานอย่างใกล้ชิด หากยังไม่มีผลการปราบปรามปรากฏผลเป็นรูปธรรม ต้องรายงานหน่วยเหนือขึ้นไปทั้งในระดับจังหวัด ในระดับกรม กระทรวง จนกว่าปัญหาจะได้รับการแก้ไข

การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประชาคมหมู่บ้านต้องการมีการประสานงานกับหมู่บ้านข้างเคียง เป็นเครือข่ายของกระบวนการในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะต้องมีการประสานการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการข่าวกับประชาคมหมู่บ้านต้องการ

ประสานงานกับหมู่บ้านข้างเคียงทั้งตำบลเดียวกันหรือหมู่บ้านในตำบลหรืออำเภอใกล้เคียงจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 8 การติดตามประเมินผลและการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งระบบ
โดยประชาคมหมู่บ้าน

แนวทางปฏิบัติ

การติดตามประเมินผลการดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้าน จะต้องพิจารณาในประเด็นต่อไปนี ซึ่งจะใช้เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานได้ ความพร้อมเพรียงของการดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้าน จะต้องพิจารณาในประเด็นต่อไปนี ซึ่งใช้เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานให้การมีส่วนร่วมในการประชุม การร่วมคิด ร่วมวางแผน และที่สำคัญคือ การร่วมมือกันทำงานตามภารกิจที่ได้แบ่งงานกันไป ความพร้อมเพรียงร่วมมือร่วมใจมากขึ้นน้อยเพียงใดบ่งบอกถึงความเข้มแข็งของประชาคมหมู่บ้าน กระบวนการดำเนินงานที่ผ่านมาของประชาคมหมู่บ้าน มีสมรรถนะหรือศักยภาพเพียงพอ ประเมินทั้งระบบตั้งแต่การเริ่มต้น การรณรงค์ชี้แจง กระตุ้นกระแสสังคมแต่ละครัวเรือนในหมู่บ้านทีมงานที่จัดแบ่งตามสภาพพื้นที่ชุมชน และกลุ่มกิจกรรม เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอุตสาหกรรม หรือเกษตรกรรม กลุ่มพนักงานขับรถ กลุ่มเจ้าของโรงงาน และกลุ่มลูกจ้างโรงงานต่าง ๆ การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน ยังมีผู้เสพยาเสพติดอยู่อีกหรือไม่ มากน้อยเพียงใด การป้องกัน การเฝ้าระวัง สถานการณ์แพร่ระบาดยังรุนแรงหรือเบาบางลง การปราบปราม การแสวงหาข่าว การติดตามความเคลื่อนไหวเบาะแสต่าง ๆ ฯลฯ ได้ผลเป็นรูปธรรมหรือไม่ ผู้ผลิต ผู้ขาย ยังคงดอยนวลหรือถูกจับกุมไปหมดแล้ว ความตื่นตัวของคนในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการต่อต้านยาเสพติดสภาพกระแสสังคมเป็นอย่างไร

ประเด็นต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรวบรวมติดตามรายละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลหรือเกณฑ์ที่สำคัญของการประเมินผลการดำเนินงานป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดของประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งจะต้องมีประโยชน์ในการนำมาใช้ปรับแผน ควรเน้นหนักกิจกรรมด้านใดมากขึ้น ปรับแนวทางการทำงานใหม่ให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ตัวอย่าง ขั้นตอนที่ 3 ข้อ 3.2) หรือเป็นตัวชี้วัดให้ประชาคมหมู่บ้านทราบว่าพร้อมที่จะแสดงประชามติ ประกาศเป็นหมู่บ้านปลอดยาเสพติดหรือไม่เพียงใด หรือต้องทบทวนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุดยิ่งขึ้นเป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 7 โดยประชาคมหมู่บ้าน จะต้องมีการติดตามประเมินผลทุกกระยะ ซึ่งสามารถดำเนินงานควบคู่ไปกับการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ซึ่งจะต้องทำอย่างต่อเนื่องแม้ทางส่วนราชการจะเสร็จสิ้นภารกิจไปส่วนหนึ่งแล้วก็ตาม แต่การดำเนินงานในเรื่องนี้ประชาคมหมู่บ้าน จะต้องนัดหมายประชุม แลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันปรึกษาหารือ วิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติดในหมู่บ้าน ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง ถ้าสามารถประชุมกันได้ทุกสัปดาห์หรือ 2 สัปดาห์ต่อครั้ง หรือเดือนละ

ครั้งเป็นอย่างน้อยก็จะเป็นการดีที่จะติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่และสภาพปัญหาเสพติด

การแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งระบบ โดยประชามหมู่บ้าน เป็นขั้นตอนท้ายสุดหลังจากที่ทุกขั้นตอนได้ดำเนินงานผ่านไปแล้ว ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติด การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด การหาข่าว เมาแสะ การประสานการปฏิบัติด้านปราบปราม ตลอดจนการดำเนินกิจกรรมที่เป็นไปจ้ยเสริมแก่หมู่บ้าน เช่น พัฒนาด้านจิตใจ วัฒนธรรม กีฬา และอาชีพ เป็นต้น ประชาคมหมู่บ้านจะต้องดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันทำ ทั้งด้านการรณรงค์ปลุกจิตสำนึกคนในหมู่บ้าน การเยี่ยมเยียนทุกครัวเรือน การติดตามปัญหาผู้เสพและการบำบัดรักษา การหาข่าวเมาแสะ การเฝ้าระวัง รวมทั้งการปราบปราม กล่าวคือ ประชาคมหมู่บ้านรับผิดชอบการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านทั้งระบบ ตั้งแต่การป้องกันปราบปรามและการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

กิจกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน ประชาคมหมู่บ้านจะต้องมีข้อมูลรายละเอียดเพื่อติดตามประสานงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากราชการ จากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและที่ใกล้ชิดตัวที่สุดคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์กรบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) โดยประสานการดำเนินงานกับสมาชิก อบต. ในหมู่บ้านและฝ่ายบริหาร อบต. ตลอดจน สจ. ในเขตอำเภอหรือแม้กระทั่ง สส. ในเขตจังหวัด (ซึ่งมีงบประมาณพัฒนาตามข้อเสนอของ สส.) ตลอดจนองค์กรเอกชนต่าง ๆ

ประชาคมหมู่บ้าน จะต้องมีการรายงานผลการดำเนินงานให้อำเภอและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องรับทราบผลงานของประชาคมหมู่บ้าน ทั้งนี้หากประชาคมหมู่บ้าน ประสานกับสื่อมวลชนในพื้นที่ทั้ง วิทยุ หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ ก็จะเป็นการดียิ่ง ทำให้การขยายผลในการทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 9 ประชาคมหมู่บ้าน แสดงประชามติประกาศเป็น “หมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด”

แนวทางปฏิบัติ

ความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาเสพติด ในระดับหมู่บ้านต้องเป็นรูปธรรม มีความชัดเจน เป็นที่ยอมรับของชุมชนในหมู่บ้านว่า “ไม่มีผลติ ไม่มีขาย ไม่มีเสพ” ประชาคมหมู่บ้านจะเป็นผู้ตัดสิน โดยประชามติของประชาคมหมู่บ้านเป็นตัวชี้วัดที่ง่ายที่สุดและไม่สลับซับซ้อน

ประชามติของประชามติหมู่บ้าน จะต้องดำเนินงานอย่างเปิดเผย และสามารถติดตามตรวจสอบได้ การประกาศเป็นหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ปลอดภัยเสด็จ ให้จัดพิธีประกาศให้สมศักดิ์ศรี ในวันมีมงคล “5 ธันวาคมหาราช” เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวันเฉลิมพระชนพรรษา หลักการสร้างประชามติหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน”

หลักการและเหตุผล

จังหวัดชลบุรี โดยศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดชลบุรี ตระหนักถึงผลกระทบของการขยายตัวของปัญหาเสพยาเสพติด จึงกำหนดเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะกำหนดวิธีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวยุทธศาสตร์ของรัฐบาล และความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่เพื่อควบคุมปัญหาเสพยาเสพติด ไม่ให้ขยายตัวมากขึ้น และลดลงไปในที่สุด ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาได้เน้นการดำเนินการปราบปรามผู้เสพและผู้ค้าเป็นหลัก โดยใช้มาตรการทางกฎหมาย ปรากฏภาพส่วนรวมที่ออกมายังไม่สามารถเอาชนะยาเสพติดได้อย่างเด็ดขาด (สาธิตา แสงจันทร์, 2546, หน้า 20)

จังหวัดชลบุรี โดยศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดชลบุรี จึงปรับเปลี่ยนการดำเนินการเสียใหม่โดยใช้ “การป้องกันนำหน้าการปราบปราม” ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด โดยทางราชการ เอกชน และประชาชนจะต้องผนึกกำลังร่วมกันให้เป็น “พลังแผ่นดิน” เพื่อเอาชนะยาเสพติดให้โดยเร็วที่สุด

ในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด จังหวัดชลบุรี โดยศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดชลบุรี ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดจากเดิมที่ใช้มาตรการทางกฎหมายมาเป็นแนวคิด เน้นการปฏิบัติที่ให้ความคิดแก่องค์กรประชาชนและประชาชน โดยเน้นการส่งเสริมการสร้างประชามติหมู่บ้านที่เข้มแข็ง การทำงานแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปในรูปแบบการมีส่วนร่วมและการประสานฉันทกการกิจหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน โดยจังหวัดได้กำหนดพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายเป็นไปตามสภาพของความรุนแรงของปัญหา และความพร้อมของหมู่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายา

โดยเริ่มต้นจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังอีกหมู่บ้านหนึ่ง และจะต้องดำเนินการขยายวงกว้างออกไปในลักษณะเชื่อมโยงของพื้นที่ในเขตจังหวัดในที่สุด หากกระทำได้เป็นผลสำเร็จทุกหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีจะเป็นหมู่บ้านที่ปลอดภัยจากยาเสพติดอย่างสมบูรณ์และยั่งยืน

จุดแตกหักในการแก้ไขปัญหายาเสพติด นอกจากจะดำเนินการอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยังต้องอาศัยความร่วมมือของ

ทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ/ภาคเอกชน และที่สำคัญคือประชาชนทุกคนในหมู่บ้าน ต้องร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิด “พลังแผ่นดิน”

ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดสิ้นไป การรวมพลังร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องมีผู้ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือการปฏิบัติ และแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จังหวัดชลบุรีจึงจัดให้มีชุดปฏิบัติการประจำตำบลต่อต้านยาเสพติด ขึ้นทุกตำบล

หลักทั่วไปในการดำเนินงาน 3 ประการ คือ (สาธิตา แสงจันทร์, 2546, หน้า 24)

การสร้างประชาคมหมู่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของยาเสพติดในหมู่บ้าน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผนึกกำลังข้าราชการ เอกชน และประชาชนทุกฝ่ายในหมู่บ้านให้มีส่วนร่วม คิด ตัดสินใจ วางแผน และปฏิบัติร่วมกันในลักษณะพหุภาคี ตามแนวคิดที่ว่า “ถ้าหากประชาชน ตระหนักถึงปัญหา และลุกขึ้นมาแก้ปัญหาด้วยตนเองแล้วความสำเร็จก็จะเกิดขึ้น” โดยเบื้องต้นให้ประชาคมหมู่บ้านเน้นหนักภารกิจในการรณรงค์สร้างกระแสสังคม ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชน ตื่นตัวตระหนักในมหันตภัยของยาเสพติด ร่วมมือร่วมใจกันต่อต้านยาเสพติด ตลอดจนการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดให้ได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพอีกด้วยผู้เสพเป็นหลัก โดยปรับแนวคิดในการแก้ปัญหาให้ปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดในฐานะผู้ป่วย ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษา โดยเปิดโอกาสให้การเข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพเป็นหลัก โดยปรับแนวคิดในการแก้ปัญหาให้ปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดในฐานะผู้ป่วย ผู้เสพต้องได้รับการบำบัดรักษาโดยเปิดโอกาสให้การเข้ารับการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพตามความต้องการ โดยความสมัครใจ และความเหมาะสมของผู้ติดยาเสพติดด้วยการปรับปรุงประสานและสนับสนุนให้สถานบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถให้บริการอย่างต่อเนื่องและได้ผลอย่างแท้จริง การใช้มาตรการทางสังคมเป็นหลัก การใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาดคนไม่เข็ดหลาบ จำเป็นต้องใช้มาตรการทางสังคมควบคู่กันไป เพื่อดำเนินการกำกับผู้ค้า – ผู้เสพ โดยใช้ภูมิปัญญาของผู้นำหมู่บ้านในการกำหนดมาตรการทางสังคม ได้แก่ มาตรการให้กำลังใจ มาตรการเตือน และ มาตรการกีดกันทางสังคม ฯลฯ เป้าหมายการดำเนินงาน ให้มีการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน ต่อต้านยาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” ทุกหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี

ขั้นตอนการดำเนินงานตามหลัก 9 ประการ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงานและแนวทางปฏิบัติ 9 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ตัดเลือกผู้นำการเปลี่ยนแปลง และการสร้างทีมรวมพลังเพื่อแผ่นดิน

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึงนักพัฒนาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหายาเสพติด และลงมือกระทำตอบสนอง ระดมสรรพกำลังเข้าร่วม

สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยบทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้นี้จะเป็นตัวแปรที่สำคัญของการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาให้ความรู้ความเข้าใจในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยนายอำเภอจะต้องสร้างทีมรวมพลังเพื่อแผ่นดินเป็นชุดปฏิบัติการประจำตำบล โดยจะต้องกำหนดให้มีทีมตำบล 1 ทีม ต่อ 1 ตำบล ประกอบด้วยข้าราชการเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ทีมละประมาณ 6 คน ประกอบด้วย ปลัดอำเภอ พัฒนาการ หัวหน้าสถานีอนามัยตำบล เกษตรตำบล หัวหน้าตำรวจชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ได้รับมอบหมาย และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการสนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานของประชาคมหมู่บ้าน สำหรับการสร้างทีมรวมพลังเพื่อแผ่นดินในแต่ละตำบลที่จะเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น จะต้องสร้างภาวะผู้นำในทีมรวมพลังแผ่นดินให้เกิดขึ้นหรือคัดเลือกบุคคลอื่นที่นายอำเภอเห็นความเหมาะสมแต่งตั้ง ซึ่งเป็นบุคคลที่ประชาชนในหมู่บ้านศรัทธาและเชื่อถือเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง โดยต้องดำเนินการฝึกอบรมทีมรวมพลังเพื่อแผ่นดินก่อน เพื่อให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติ รวมทั้งเปิด โอกาสให้องค์กรเอกชนเข้าร่วมดำเนินงานด้วย

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาคัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมาย

หมู่บ้านเป้าหมายควรคัดเลือกหมู่บ้านขนาดเล็ก และขนาดกลางก่อน โดยคัดเลือกหมู่บ้านที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในระดับเบาบาง – ปานกลาง หรือเป็นหมู่บ้านที่ประชาชนมีความกระตือรือร้นต้องการแก้ไขปัญหา ก็ให้พิจารณาเป็นหมู่บ้านเป้าหมาย และพิจารณาดำเนินการเป็นลำดับ

ขั้นตอนที่ 3 สืบสภาพปัญหา/วิเคราะห์สถานการณ์

วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน จำแนกกลุ่มเป้าหมาย แยกผู้ค้า – ผู้เสพ และผู้ไม่เกี่ยวข้องออกจากกัน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวางแผน และกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ในการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน อาทิ เช่น รวบรวมข้อมูล จำนวนผู้ติดยาเสพติดว่ามีมากน้อยเพียงใด จำแนกกลุ่มบุคคลเป้าหมาย ปัจจัยสภาพแวดล้อมอื่น ๆ สภาพสังคม วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตในหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างประชาคมหมู่บ้าน

เป็นขั้นตอนของการคัดเลือกผู้นำจัดตั้งร่วมกับผู้นำตามธรรมชาติ กล่าวคือ ผู้นำจัดตั้งนั้นมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประกอบด้วย 1. ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 2 คน 3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน รวมทั้งหมด 5 คน และผู้นำตามธรรมชาติจำนวนตามสมควร โดยการคัดเลือกหรือการใช้แบบสอบถามจากประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมาย เพื่อคัดเลือกผู้นำตามธรรมชาติ โดยให้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามขั้นตอนที่ 1 เป็นผู้ชักถาม

ตามแบบสอบถาม และให้ประชาชนตอบแบบสอบถามต่อหน้าโดยตรง แล้วนำแบบสอบถามมานับคะแนนจัดเรียงตามลำดับ เพื่อนำผู้ที่ได้รับเลือกไม่น้อยกว่า 25 คน หรือตามความเหมาะสมของจำนวนประชากรในหมู่บ้านนั้น ๆ เพื่อเป็นพลังการขับเคลื่อนในการสร้างประชาคมหมู่บ้าน จากนั้นก็นำผู้นำทั้งสองฝ่ายมารวมกัน และจัดตั้งเป็นประชาคมหมู่บ้าน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนต่อไป

การดำเนินงานของประชาคมหมู่บ้านเป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับการบริหารงาน หรือบังคับบัญชาจากหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่จะเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสมัครใจของประชาคม ในหารกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ของประชาคมหมู่บ้าน โดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ 5 การปลูกจิตสำนึกให้เกิดกระแสต่อต้านยาเสพติด

ประชาคมหมู่บ้านเกิดจากการรวมพลังระหว่างผู้นำจากการจัดตั้งหรือผู้นำธรรมชาติ หรืออาสาสมัครต่าง ๆ ในหมู่บ้านร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน กำหนดแนวทางในการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้ทุกคน ทุกครัวเรือน ในหมู่บ้านให้ตื่นตัวเกิดกระแสสังคมต่อต้านยาเสพติด โดยดำเนินงานในลักษณะเดียวกับการรณรงค์ให้ผู้นำใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือในการรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น

ประชาคมหมู่บ้านจะเป็นผู้กำหนดกลยุทธ์การแก้ไขปัญหามาให้สอดคล้องกับปัญหาและศักยภาพของหมู่บ้าน เพื่อนำไปสู่ประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด ประชาคมหมู่บ้านจะเป็นผู้เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา ศาสนา กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี ให้มีบทบาทการป้องกัน และรวมตัวต่อต้านการกระทำผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 6 การคัดแยก การค้นหา ผู้เสพ – ผู้ค้ายาเสพติด สืบรวจข้อมูลสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อค้นหา ผู้ติดยาเสพติด ผู้ค้ายาเสพติด เพื่อคัดแยกจากรายการทั่วไป โดยใช้วิธีประชาคมในการระบุชื่อผู้เสพ – ผู้ค้า โดยวิธีการเขียนชื่อ – ที่อยู่ ทางลับ จัดทำทะเบียนประวัติ และปรับปรุงให้ตรงกับความเป็นจริง โดยประสานขอความร่วมมือกับทุกองค์กรในการบำบัดรักษา ให้ประชาคมหมู่บ้านเน้นหนักภารกิจในการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในหมู่บ้าน ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในเจตนาดีของประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งจะส่งผลให้ได้รับความร่วมมือร่วมใจป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดขยายวงกว้างยิ่งขึ้นไป

ขั้นตอนที่ 7 กำหนดมาตรการทางสังคมต่อผู้ค้า – ผู้เสพ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงร่วมกับประชาคมหมู่บ้าน กำหนดมาตรการทางสังคมเพื่อใช้ลงโทษผู้ค้า – ผู้เสพ โดยใช้ประชาคมในการกำหนดมาตรการทางสังคม เช่น

มาตรการเดือนผู้ค้า – ผู้เสพ โดยประชาคมหมู่บ้านเรียกผู้ค้า – ผู้เสพ มาว่ากล่าว ตักเตือน ด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร ได้โดยไม่มีถือโทษ มาตรการเดือนผู้ค้า – ผู้เสพ ถ้าตักเตือนแล้วถูก จับกุมศาลตัดสินว่ามีความผิดจริง ประชาคมจะใช้มาตรการทางสังคม เช่น การตัดสิทธิ์การยืม เงินกองทุนหมู่บ้าน ตัดสิทธิ์เป็นสมาชิกฌาปนกิจสงเคราะห์ ตัดสิทธิ์ยืมของใช้ส่วนรวม เช่น เติ้นท์ โต๊ะ เก้าอี้ ถ้วย จาน ฯลฯ หากกรณีเป็นผู้เสพก็ตัดสิทธิ์เฉพาะผู้เสพ หากเป็นผู้ค้าก็ตัดสิทธิ์ทั้ง ครอบครัว ตัดการคบค้าสมาคม ฯลฯ มาตรการดังกล่าวเป็นเพียงแนวทางเท่านั้น หมู่บ้านต่างมี มาตรการที่มากกว่านี้ และสนใจนำยกย่องในภูมิปัญญาของชุมชน

ขั้นตอนที่ 8 มอบธง/ป้าย/วุฒิบัตร ให้เป็นครอบครัวปลอดภัยเสพติด ผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ร่วมกับประชาคมหมู่บ้าน ทำการตรวจสอบครัวเรือนปลอดภัยเสพติดที่ผ่านความเห็นชอบโดยประชาชนของประชาคมเพื่อมอบธง/ป้าย/วุฒิบัตรตามความเหมาะสม เป็นสัญลักษณ์ ให้เป็นครอบครัวปลอดภัยเสพติดเพื่อสร้างความภาคภูมิใจในการให้ความร่วมมือร่วมใจในการ แก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้านว่า “ไม่มีผลิต ไม่มีขาย ไม่มีเสพ” โดยอาจกำหนดวันมอบในวัน สำคัญของชาติหรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา และให้รักษาครอบครัวปลอดภัยเสพติดให้ยั่งยืน ตลอดไป

ขั้นตอนที่ 9 การวัดผลและการประเมินผลทั้งระบบ โดยประชาคมหมู่บ้าน ประชาคม หมู่บ้านจะทำการแสดงประชามติ ประกาศเป็นหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดภัยเสพติด โดย ประชาคมหมู่บ้านเป็นผู้ตัดสินใจว่า ในหมู่บ้านมีครัวเรือนที่ได้รับธง/ป้าย/วุฒิบัตรปลอดภัยเสพติด แล้ว ไม่มีผู้เสพ ไม่มีผู้จำหน่าย ไม่มีผู้ผลิต รวมทั้งไม่มีผู้เสพยาเสพติดรายใหม่ และผู้ติดยาเสพติด เลิกเสพทั้งหมู่บ้านอย่างแท้จริง การประกาศประชามติจะต้องกระทำโดยเปิดเผย และสามารถ ติดตามตรวจสอบได้ จัดส่งรายชื่อหมู่บ้านปลอดภัยเสพติดรายงานผลให้อำเภอและส่วนราชการที่ เกี่ยวข้องรับทราบผลงานของประชาคมหมู่บ้าน (สาธิตา แสงจันทร์, 2546, หน้า 30)

บริบทของเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์

ประวัติความเป็นมา

เดิมเป็นสุขาภิบาลอ่าวอุดมได้รับการจัดตั้งตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 12 ธันวาคม 2510 โดยมีตำบลทุ่งสุขลาทั้งหมดและ ตำบลสุรศักดิ์บางส่วนอยู่ในความรับผิดชอบ มี พื้นที่ 62 ตารางกิโลเมตร

กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 6 ตุลาคม 2531 เปลี่ยนแปลงเขตสุขาภิบาล อ่าวอุดม โดยเพิ่มพื้นที่ความรับผิดชอบเป็นตำบลสุรศักดิ์ ตำบลหนอง

ขาม และตำบลบึง รวมเป็นพื้นที่ทั้งหมด 379 กิโลเมตร ซึ่งต่อมาตำบลหนองขามได้แยกพื้นที่ ออกเป็นตำบลเขาคันทรง และตำบลบึงแยกพื้นที่ออกเป็นตำบลบ่อวิน ทำให้สุขาภิบาลอ่าวอุดม มี ทั้งหมด 5 ตำบลด้วยกัน

กระทรวงมหาดไทยได้มีประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ 24 ธันวาคม 2534 เปลี่ยนแปลงเขตของสุขาภิบาลอ่าวอุดม เหลือพื้นที่ 3.6.44 ตารางกิโลเมตร (เนื่องจากได้มีพระราช กฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลแหลมฉบังอำเภอศรีราชา และอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พ.ศ.2534 ยกฐานะพื้นที่บางส่วนของสุขาภิบาลอ่าวอุดมจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลแหลมฉบังขึ้นเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2534)

สุขาภิบาลอ่าวอุดมได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลอ่าวอุดมตามพระราชบัญญัติ เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ.2542 เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 โดยมีพื้นที่ ในความรับผิดชอบตามพื้นที่ของสุขาภิบาลอ่าวอุดมเดิมคือ 306.44 ตารางกิโลเมตร

เทศบาลตำบลอ่าวอุดม ได้เปลี่ยนชื่อจากเทศบาลอ่าวอุดม เป็นเทศบาลเจ้าพระยา สุรศักดิ์ พ.ศ.2545 ตั้งแต่วันที่ 23 กรกฎาคม 2545 เป็นต้นมา

ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต

ลักษณะที่ตั้ง

มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 306.44 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 6.83 ของพื้นที่จังหวัดชลบุรี

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา

ทิศใต้ ติดต่อกับเทศบาลตำบลแหลมฉบัง อำเภอศรีราชา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขต อบต. เขาคันทรง และ อบต.บ่อวิน อำเภอศรีราชา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองศรีราชาและอ่าวไทย

เขตการปกครอง

เทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ ประกอบด้วย 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ่อวิน ตำบล หนองขาม ตำบลสุรศักดิ์ ตำบลบึงและตำบลเขาคันทรง รายละเอียดของหมู่บ้านในแต่ละตำบล ดังนี้

1. ตำบลสุรศักดิ์ ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10 และ 3, 9 (บางส่วน)
2. ตำบลหนองขาม ทั้งตำบลและหมู่ที่ 1 – 11
3. ตำบลบึง ประกอบด้วย หมู่ที่ 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10 และ 1, 5, 9 (บางส่วน)
4. ตำบลบ่อวิน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 5, 8 และ 3, 6 (บางส่วน)
5. ตำบลเขาคันทรง ประกอบด้วย หมู่ที่ 1, 2, 3, 6 และ 10 (บางส่วน)

ลักษณะภูมิประเทศ/ ภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศ

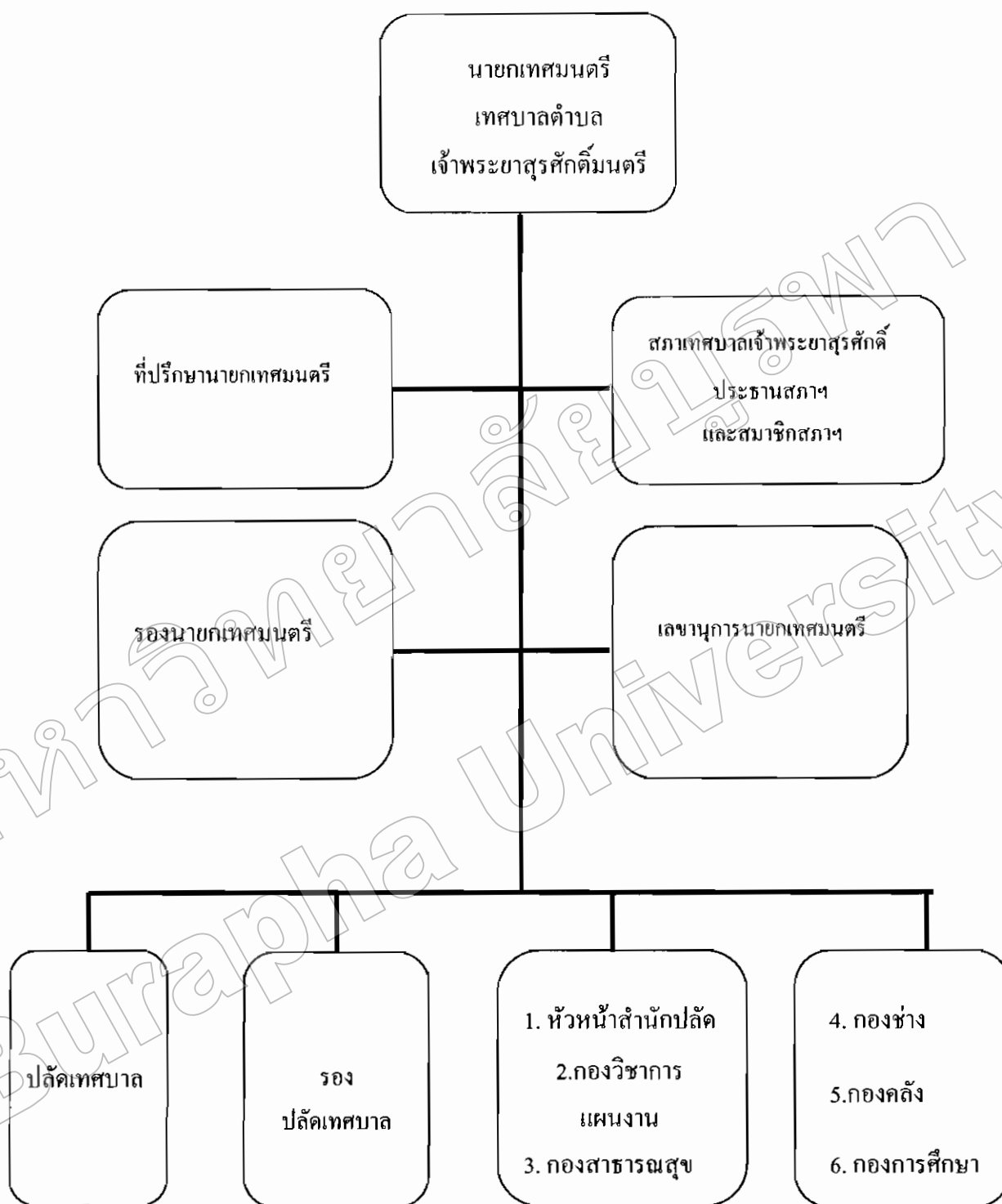
ลักษณะภูมิอากาศ

เทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์อยู่ในเขตที่มีลักษณะอากาศแบบร้อนชื้น มี 3 ฤดู และมีปริมาณฝนตกชุกเกือบตลอดปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนพฤศจิกายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้อุณหภูมิ โดยทั่วไปในฤดูต่างๆ ไม่แตกต่างกันมากนัก เนื่องจากเป็นพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกจึงมีฝนตกชุกเกือบตลอดปี

ภาพที่ 3 แผนผังโครงสร้างเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์

1. สำนักปลัดเทศบาล

หน้าที่ความรับผิดชอบ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารงานบุคคลพนักงานเทศบาลและลูกจ้าง งานบรรจุ แต่งตั้ง โอน ย้าย และเลื่อนระดับ งานการสอบแข่งขัน สอบคัดเลือกและการคัดเลือก งานทะเบียนและประวัติ และบัตรประวัติคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานลูกจ้าง งานปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคล งานพัฒนาบุคลากร งานพิจารณาเลื่อนเงินเดือนพนักงานและลูกจ้าง งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

2. งานสารบรรณของเทศบาล

งานดูแลรักษา จัดเตรียมและให้บริการเรื่องสถานที่วัสดุอุปกรณ์การติดต่อและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ งานเลขานุการ และงานประชุมสภาเทศบาล งานสาธารณกุศลของเทศบาล และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ขอความร่วมมือ งานการตรวจสอบแสดงรายการเกี่ยวกับเอกสารสำคัญของทางราชการ งานขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญจักรพรรดิมาลาและผู้ทำคุณประโยชน์ งานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง งานจัดทำคำสั่ง

3. งานทะเบียนราษฎร

มีหน้าที่เกี่ยวกับงานตามพระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร งานจัดเตรียมการเลือกตั้งและดำเนินการเลือกตั้ง หรืองานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

4. งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มีหน้าที่เกี่ยวกับงานรักษาความปลอดภัยของสถานที่ราชการ งานป้องกันและระงับอัคคีภัย งานวิเคราะห์และพิจารณา ทำความเห็น สรุปรายงานเสนอแนะ รวมทั้งดำเนินการด้านกฎหมาย และระเบียบเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยธรรมชาติและสาธารณภัยอื่น งานตรวจสอบ ควบคุมดูแลในการจัดเตรียมและอำนวยความสะดวกในการป้องกันบรรเทาและระงับสาธารณภัยต่าง ๆ งานจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยงานฝึกซ้อมและดำเนินการตามแผนงานการฝึกอบรมอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

5. งานรักษาความสงบ (เทศกิจ)

มีหน้าที่เกี่ยวกับงานตรวจสอบและจัดระเบียบในตลาดสด หาบเร่ แผงลอย รวมทั้งกิจการค้าที่นำรังเกียจ และอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ งานควบคุมตรวจสอบและดำเนินการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ ข้อบังคับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประกาศของเทศบาลงานรับเรื่องร่ำร้องทุกข์ และร้องเรียน งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

6. กองวิชาการและแผนงาน

หน้าที่ความรับผิดชอบ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับวิเคราะห์นโยบายและแผน เพื่อประกอบการกำหนดนโยบายจัดทำแผน หรือโครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และโครงการต่างๆ ซึ่งอาจเป็นนโยบายของเทศบาล และโครงการระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับกรม หรือระดับจังหวัดแล้วแต่กรณี งานจัดทำงบประมาณ จัดเตรียมเอกสารที่ใช้ประกอบการพิจารณาวางแผนของเทศบาลและหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง งานจัดทำและเรียบเรียงแผนพัฒนา งานนิติการ และงานเผยแพร่ข่าวสารของเทศบาลเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาติ และท้องถิ่น ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย วางแผนด้านประชาสัมพันธ์โดยรวบรวมข้อคิดเห็นของประชาชน เพื่อเสนอแนะฝ่ายบริหาร งานรวบรวมข้อมูลสถิติต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

7. กองช่าง

หน้าที่ความรับผิดชอบ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจ ออกแบบ การจัดทำข้อมูลทางด้านวิศวกรรม การจัดเก็บและทดสอบคุณภาพวัสดุ งานออกแบบและเขียนแบบ การตรวจสอบการก่อสร้างงาน การควบคุมอาคารตามระเบียบกฎหมาย งานแผนปฏิบัติการก่อสร้างและซ่อมบำรุง การควบคุม การก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานแผนงานด้านวิศวกรรม เครื่องจักรกล การรวบรวมประวัติติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานเครื่องจักรกล การควบคุมการบำรุงรักษาเครื่องจักรกลและยานพาหนะ งานเกี่ยวกับแผนงาน ควบคุม เก็บรักษา การเบิกจ่ายวัสดุ อุปกรณ์ อะไหล่ น้ำมันเชื้อเพลิง และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

8. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

หน้าที่ความรับผิดชอบ ส่งเสริมสุขภาพและอนามัย งานป้องกันโรคติดต่อ งานวางแผนครอบครัว งานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม การให้บริการด้านสาธารณสุข งานสาธารณสุขมูลฐาน งานรักษาความสะอาด งานโภชนาการ งานสุขภาพจิต งานป้องกันการติดยาและสารเสพติด งานสัตวแพทย์ งานด้านการรักษาพยาบาล และงานศูนย์บริการสาธารณสุขและงานทันตสาธารณสุข งานควบคุมด้านสุขาภิบาลและสิ่งแวดล้อม งานสุขาภิบาลอาหารและโภชนาการ งานควบคุมการประกอบการค้าที่นำรังเกียจหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ งานป้องกันควบคุมแก้ไขเหตุรำคาญและมลภาวะ งานสุขาภิบาลโรงงาน งานกวาดล้างทำความสะอาด งานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอย งานขนถ่ายขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

9. กองคลัง

หน้าที่ความรับผิดชอบ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานการจ่าย การรับ การนำส่งเงิน การเก็บรักษาเงิน และเอกสารทางการเงิน การตรวจสอบใบสำคัญ ฎีกา งานเกี่ยวกับการเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนเงินบำเหน็จ บำนาญ เงินอื่น ๆ งานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณฐานะทางการเงิน การจัดสรรเงินต่าง การจัดทำบัญชีทุกประเภท ทะเบียนคุมเงินรายได้และรายจ่ายต่าง ๆ

การควบคุมการเบิกจ่าย งานทำบทดลองประจำเดือน ประจำปี งานเกี่ยวกับการพัสดุของเทศบาล และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

10. กองการศึกษา

หน้าที่ความรับผิดชอบ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและพัฒนา การศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น การจัดการ การศึกษาปฐมวัย อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยให้มีงานธุรการ งาน การเจ้าหน้าที่งานบริหารวิชาการ งาน โรงเรียน งานศึกษานิเทศก์ งานกิจการนักเรียน งานการศึกษา ปฐมวัย งานขยายโอกาสทางการศึกษา งานฝึกและส่งเสริมอาชีพ งานห้องสมุด พิพิธภัณฑ์และ เครื่องมือทางการศึกษา งานกิจการศาสนา ส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม งานกีฬาและ นันทนาการ งานกิจกรรมเด็กเยาวชนและการศึกษานอกโรงเรียนและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ ได้รับมอบหมาย

11. กองสวัสดิการสังคม

หน้าที่ความรับผิดชอบ เกี่ยวกับสังคมสงเคราะห์ประชาชนผู้ทุกข์ยากขาดแคลน ไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบภัยพิบัติต่าง สงเคราะห์คนชรา คนพิการ และทุพพลภาพ สงเคราะห์ครอบครัวและ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ส่งเสริมสวัสดิการเด็กและเยาวชน งานส่งเสริมสนับสนุน องค์กรสังคมและสงเคราะห์ภาคเอกชน ส่งเสริมสวัสดิภาพสตรี และสงเคราะห์หญิงบางประเภท ประสาน และร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการสงเคราะห์แก่ผู้มาขอรับบริการ การพัฒนา ชุมชน งานสมาคมพัฒนาสังคมสงเคราะห์ งานส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ การจัดระเบียบชุมชน หนาแน่นและชุมชนแออัด จัดให้มีและสนับสนุนกิจกรรมศูนย์เยาวชน ส่งเสริมงานประเพณี ท้องถิ่นและงานสาธารณะการให้คำปรึกษาแนะนำหรือตรวจสอบเกี่ยวกับงานสวัสดิการสังคมและ ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

12. หน่วยงานตรวจสอบภายใน

หน้าที่ความรับผิดชอบ มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจสอบบัญชี เอกสารการ เบิกจ่าย เอกสารการรับเงินทุกประเภท ตรวจสอบทรัพย์สินและการทำประโยชน์จากทรัพย์สิน เทศบาลและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปฏิบัติภารกิจของเทศบาล เป็นอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และแผนปฏิบัติการขั้นตอนการกระจายอำนาจ

ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2545 สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจ สำนัก
นายกรัฐมนตรีซึ่งสรุปอำนาจหน้าที่ ได้ดังนี้

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546

อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

มาตรา 53 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล

ดังต่อไปนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. บำรุงดูแลทั้งทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอย และ

สิ่งปฏิกูล

4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
10. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
11. ให้มีการบำรุงสถานที่การพิกัดและรักษาคนเจ็บไข้
12. ให้มีการบำรุงทางระบายน้ำ
13. ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
14. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
15. ให้มีการดำเนินกิจการ โรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น
16. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

มาตรา 51 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองอาจจัดกิจกรรมใด ๆ ในเขตเทศบาล

ดังต่อไปนี้

1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ หรือท่าข้าม
2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
3. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล

ข้อมูลคณะกรรมการชุมชนเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์

บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน

บทบาทหน้าที่โดยทั่วไป คณะกรรมการชุมชนมีบทบาทและหน้าที่โดยทั่วไป ดังนี้

1. เป็นผู้นำและแกนกลาง ตลอดจนที่ปรึกษาของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาชุมชน
2. สำรวจ ค้นหาปัญหาในชุมชน วิเคราะห์วางแผน และดำเนินการแก้ไขปัญหา
3. เสนอแผนงาน โครงการหรือความคิดเห็นในการพัฒนาต่อเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์

4. เสนอการขอรับความช่วยเหลือจากเทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

5. ประสานงานระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน และร่วมมือกับประชาชนหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวของชุมชนโดยวิธีการประชาธิปไตย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสำนึกและร่วมใจกันพัฒนาส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงาม และสร้างความสามัคคีในชุมชนคัดเลือกคณะกรรมการชุมชนฝ่ายต่างๆออกกระบวนชุมชนของตนเอง โดยไม่ขัดแย้งต่อระเบียบและกฎหมายใดๆเผยแพร่ผลงานติดตามและรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่เห็นสมควรและตามหน้าที่ที่เทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มอบหมาย

บทบาทหน้าที่ตามตำแหน่ง

ประธานกรรมการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบเป็นประธานในการประชุม ดำเนินการประชุม ให้เป็นไปตามวาระ ควบคุมการนับคะแนนและชี้ขาดในกรณีที่มีเสียงเท่ากัน ควบคุม ดูแลติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เป็นตัวแทนของกรรมการในชุมชนในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการ องค์กร และหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ

รองประธานคณะกรรมการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบแทนประธานกรรมการชุมชน ในกรณีที่ประธานกรรมการชุมชน ไม่อยู่ หรือไม่สามรถทำหน้าที่ได้ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ประธานชุมชนมอบหมาย

เลขานุการชุมชน มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการนัดการประชุม และจัดระเบียบวาระการประชุมคณะกรรมการชุมชน จัดบันทึกรายงานการประชุมและเสนอต่อที่ประชุมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บข้อมูลดูแลรักษาเอกสารของคณะกรรมการชุมชน

ฝ่ายปกครอง มีหน้าที่ความรับผิดชอบบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ดูแลกิจการของชุมชนให้ เป็นไปตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียม และนโยบายส่วนรวมของชาติ แนะนำและส่งเสริมให้ ประชาชนในชุมชนให้ความสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุขและการปกครองท้องถิ่น

ฝ่ายป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลรักษาความสงบ เรียบร้อยของชุมชน ช่วยเหลือดูแลระมัดระวังในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในชุมชน เรื่อง อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

ฝ่ายการคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินของชุมชนและทรัพย์สินของชุมชนเรื่อง อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

ฝ่ายสวัสดิการสังคม มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับสวัสดิการของประชาชนในชุมชน สงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ สงเคราะห์ผู้ปราชัยทางธรรมชาติ ตามความจำเป็น เรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

ฝ่ายสาธารณสุข มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพและ อนามัย การป้องกันโรคการวางแผนครอบครัว การรักษาสภาวะแวดล้อมในชุมชนการสุขภาพ การประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ประชาชนวางแผนครอบครัว เรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชน มอบหมาย

ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา การสอนลูกเสือ กิจกรรมเยาวชน ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ เรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมาย

ฝ่ายพัฒนา มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางโครงการและแผนดำเนินงานพัฒนาและ ส่งเสริมอาชีพของประชาชนในชุมชน แก้ปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการ องค์กรหรือเอกชนตามที่เห็นสมควร เพื่อปฏิบัติงานตาม โครงการเรื่องอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการชุมชนมอบหมายในความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่ รับผิดชอบในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน ช่วยเหลือดูแลระมัดระวังในการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อลงกต วรกี, นวลน้อย ศรีรัตน์ และประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ (2543) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของอำเภอด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า ปัญหาอุปสรรค ในก้านการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วย ด้าน ระเบียบ/กฎหมาย ทำให้การปฏิบัติงานขาดความคล่องตัว การขาดแคลนบุคลากร งบประมาณ ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการดำเนินงานของอำเภอด้านการป้องกันและปราบปราม

ยาเสพติดท่ามกลางปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น บทบาทหน้าที่ของนายอำเภอรวมทั้งปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ (ในระดับกิ่งอำเภอ) จะเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ในการดำเนินการให้ความชัดเจนและบรรลุผลตามนโยบายที่กำหนดไว้ เทคนิคการบริหารที่นายอำเภอควรใส่ใจอย่างยิ่ง คือ การใช้ภาวะผู้นำเพื่อสร้างศรัทธาแก่ส่วนราชการ ภาคเอกชนและประชาชน เพื่อสร้างการยอมรับและความร่วมมือบนพื้นฐานการประสานงาน โดยใช้กระบวนการ ราษฎร์ – รัฐ ร่วมใจตามกระบวนการประชาคมทั้งในระดับหมู่บ้านและตำบล หากนายอำเภอยึดหลักการนี้แล้ว ความสำเร็จในการดำเนินการของนายอำเภอ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็จะบรรลุผลในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ประชาชนอย่างแท้จริง

ดิศตัญญู ภูริโปชิต (2537, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนในโครงการตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาลธนบุรี พบว่า ประชาชนที่ให้ความร่วมมือต่อโครงการตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ในระดับสูง ได้แก่ ประชาชนเพศชายมีอายุระหว่าง 26 – 40 ปี และประชาชนที่มีระดับทัศนคติเห็นด้วยกับโครงการตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ส่วนประชาชนเพศหญิง กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 26 ปีลงมาให้ความร่วมมือในระดับต่ำ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจต่างกันมีระดับการให้ความร่วมมือไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยที่มีผลกระทบต่อโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ ได้แก่ เพศ อายุ และทัศนคติ ส่วนระดับการศึกษาและความรู้ความเข้าใจ ไม่ปรากฏว่ามีผลกระทบต่อความร่วมมือแต่อย่างใด

บัณฑิต อ่อนคำ, สมกวร ชันเงิน และอังกร อุ่ณกุล (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีภาคใต้ พบว่า ถ้าชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ชุมชนนั้นจะมีความเข้มแข็ง สามารถแก้ปัญหาได้ และถ้ามีกิจกรรมที่ทำให้ความเข้มแข็งดำรงอยู่ได้ตลอด จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยชุมชนที่เข้มแข็งจะต้องมีปัจจัยหลายประการ ประกอบกัน คือ

1. กลุ่มนำของชุมชน (ผู้นำ, แกนนำ)
2. กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน
3. ศาสนา/ความเชื่อ/จริยธรรมของชุมชน
4. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน
5. กิจกรรมทางอาชีพ/การจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างเหมาะสมกับศักยภาพ

ทรัพยากร

6. ภัยธรรมชาติภายนอก อาทิ องค์กรพัฒนาเอกชน, รัฐ, นักธุรกิจ

รัฐศาสตร์ สิงห์เหลือง (2540) พบว่า ประชาชนในระดับชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกัน อาชญากรรมในระดับปานกลางและในระดับความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและโครงการตำรวจ ชุมชนสัมพันธ์มีส่วนร่วมน้อย

ร้อยตำรวจโทสมศักดิ์ โปปัญญาเมกุล (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับ ยาเสพติดของประชาชน ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มี วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของประชาชนในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลเสม็ด 2) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด 3) เป็นแนวทางในการเผยแพร่ความรู้การ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ แก่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด ประชากรได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัด ชลบุรี โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากที่สุด โดยมีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท ส่วนใหญ่สมรส และจบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในเรื่องระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดพบว่ามีความรู้ในระดับปานกลาง รองลงมา มีความรู้ในระดับน้อย และมีความรู้ในระดับมาก สำหรับปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับ ความรู้ในระดับมาก สำหรับปัจจัยที่ความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดพบว่าอายุมี ความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดและให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณ เพิ่มเติม ในประเด็นของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสพติดแต่ละปัจจัยย่อย ว่า ปัจจัยใดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเสพติดของนักเรียนในเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลเสม็ด จังหวัดชลบุรี ก็จะทำให้การศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2) ควรจัดตั้งองค์กรระดับจังหวัด ที่มี หน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรง เช่น ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามยาเสพติด จังหวัด ขึ้นตรงกับศูนย์ปฏิบัติการยาเสพติดแห่งชาติ 3) ประชาสัมพันธ์ผลคดีที่ผู้จำหน่ายได้รับ โทษ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายยาบ้ามีความเกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ 4) ดำเนินการอย่าง เชียบขาดกับผู้นำท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีประโยชน์เกี่ยวกับยาเสพติด

ชัชวาล ทองอุดม (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติด พบว่า ผู้นำ ในชุมชนหรือคณะ กรรมการชุมชน จะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา พบปะพูดคุยกับคนในชุมชนใน ลักษณะที่เป็นเชิงรุก กล่าวคือ ไม่ใช้รอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเพียงอย่างเดียว เพื่อ เร่งแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนให้บรรลุผลอย่างรวดเร็ว

กิ่งแก้ว เกษโกวิท, วิหังสน์ จันทรโพธิ์ศรี, ประเสริฐ ถาวรคุลย์สถิตย์, กาญจนา นาคะพินธุ และพรรณวิภา ธัญญกุลปต์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการ เปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านแห่งหนึ่งที่มีปัญหายาเสพติดอย่างรุนแรง โดยศึกษาดังแต่ก่อนเกิดปัญหา

จนกระทั่งแก้ปัญหาได้สำเร็จ เพื่อค้นหาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติด รวมทั้งกระบวนการทางสังคมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาเสพติดได้สำเร็จตามแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เจาะลึกชาวบ้าน จำนวน 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดของข้อมูลตามความเหมาะสมกับข้อมูล ผลการวิจัยมีดังนี้ ปัญหาเสพติดของหมู่บ้านคือ ปัญหายาบ้า ปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหายาบ้ามีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน โดยมีปัญหาความยากจน ไม่มีอาชีพ คดงาน อันเนื่องมาจากวิกฤติเศรษฐกิจและภัยแล้งเป็นหลัก นำไปสู่การเสพติดเพื่อทำงานให้ได้มากขึ้น ต่อมาเริ่มมีการนำเข้ามาขายในหมู่บ้าน ด้วยความที่ขายดีและมีลูกค้ามากมาย ทำให้ผู้ขายมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและง่ายดาย จึงเกิดการเลียนแบบขายกันทั้งหมู่บ้าน ส่วนการแก้ปัญหายาเสพติดโดยกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ประสบความสำเร็จเนื่องจากชาวบ้านเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ถึงความหายนะที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงที่ได้รับ จึงทำให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหายาตามแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง ตั้งแต่พยายามเลิกใช้ยาเสพติด ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดเวรยามตรวจตรากันเอง เพื่อให้หมู่บ้านกลับคืนสู่ภาวะปกติและไม่ให้เกิดปัญหาเช่นในอดีตอีก

ผ่องศรี ศรีมรกต (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติดและกลยุทธ์การรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในวัยรุ่นไทยในโรงเรียน พบว่าปัญหาเสพติดในวัยรุ่นทวีความรุนแรงสูงสุดในปี 2545 และมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นแม้ว่าจะได้มีการพยายามจากทุกภาคส่วนในการดำเนินการแก้ไข ยังคงมีวัยรุ่นกลุ่มใหม่ ๆ เข้าไปสัมผัสและติดยาเสพติดชนิดและรูปแบบใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เป้าหมายการศึกษาคือ สำรวจแนวคิดของวัยรุ่นไทยเกี่ยวกับยาเสพติด และกลยุทธ์ที่วัยรุ่นคิดว่าเหมาะสมและเป็นที่น่าสนใจในการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามแนวความคิดและกลยุทธ์การรณรงค์ให้ความรู้และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับพิษภัยยาเสพติดของวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน โรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ที่จัดการศึกษาแบบสหศึกษาจำนวน 443 คน หลังจากขออนุญาตผู้อำนวยการ โรงเรียนแล้ว กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการแจกแบบสอบถามที่ไม่ต้อง ระบุชื่อ และให้นักเรียนตอบตามความสมัครใจ และส่งกลับมายังผู้วิจัยทางไปรษณีย์ จากนั้นนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัย สรุปได้ว่า วัยรุ่นไทยกลุ่มที่ศึกษามีอายุระหว่าง 12-20 ปี (ค่าเฉลี่ย = 15.42 ปี, SD = 1.86) ส่วนใหญ่เพศหญิงร้อยละ 60.9 วัยรุ่นกลุ่มที่ศึกษาระบุว่าตนเองเคยใช้สารเสพติดคิดเป็นร้อยละ 4.6 และไม่ตอบว่าเคยใช้หรือไม่ร้อยละ 9.9 ที่เหลือร้อยละ 85.56 ระบุว่าตนไม่เคยใช้สารเสพติดใด ๆ มาก่อน ประเภทสารเสพติดที่วัยรุ่นกลุ่มนี้เคยใช้คือ ยาบ้า ร้อยละ 0.9 รองลงมาคือบุหรี่ ร้อยละ 0.68 กาว / ทินเนอร์ทำไม้ ร้อยละ 0.45 กัญชาและยาบ้าร้อยละ 0.45 บุหรี่และสุราร้อยละ 0.45 เท่ากัน มีเพียงหนึ่งคนที่ระบุว่าใช้ทุกอย่าง และไม่ระบุว่าใช้สารเสพติดประเภทใดร้อยละ 8.35

สาเหตุที่ชักนำให้ใช้สารเสพติดส่วนใหญ่ระบุว่าเพราะอยากลองอยากรู้ร้อยละ 1.35 ความเครียด
 แก้ปัญหาไม่ตก ร้อยละ 0.68 ไม่ทราบสาเหตุร้อยละ 0.90 คิดว่าสนุกร้อยละ 0.45 มีเพียงร้อยละ 0.21
 เท่านั้นที่ระบุว่าทำคามเพื่อน หรือต้องทำงานปะยางรถซึ่งใช้กาวเป็นประจำ หรือออกหักเสียใจ
 สถานที่ที่วัยรุ่นกลุ่มนี้เลิกใช้สารเสพติดเกือบทั้งหมดระบุว่า คือ บ้านร้อยละ 1.89 มีเพียงร้อยละ
 0.21 ใช้วัดเป็นสถานที่เลิกสารเสพติด วิธีการที่วัยรุ่นใช้เลิกสารเสพติดส่วนใหญ่ใช้วิธีการทำใจ ไม่
 คิดถึงสารเสพติด ร้อยละ 0.90 รองลงมาคือ ไม่ซื้อ ไม่ค้นหา ไม่ดู ร้อยละ 0.68 เท่ากัน และวัยรุ่น
 อีกร้อยละ 0.45 ระบุว่าต้องลดละเลิกทีละน้อย ที่เหลืออีกร้อยละ 0.21 ระบุว่าไม่ปะยางอีก หักคิ
 บอดทันที หรือหันไปเล่นกีฬาแทน วัยรุ่นกลุ่มนี้ระบุว่าสามารถเลิกได้สำเร็จร้อยละ 4.74 มีเพียงร้อย
 ละ 0.68 ที่ตอบว่าเลิกไม่สำเร็จ แรงจูงใจที่ทำให้วัยรุ่นเลิกใช้สารเสพติด ส่วนใหญ่มาจากบุคคลใน
 ครอบครัว เช่น พ่อหรือแม่ และคนที่รักที่สุดร้อยละ 1.80 รองลงมาคือ เพื่อนและคนรอบข้างร้อยละ
 1.13 มีเพียงร้อยละ 0.21 เท่านั้นที่มีแรงจูงใจจากกำลังใจของตนเอง หรือมีคนดักเตือน หรือไม่มีเงิน
 กลยุทธ์การรณรงค์ป้องกันพิษภัยสารเสพติดที่วัยรุ่นกลุ่มนี้ให้ความสนใจ คือ การบรรยายร้อยละ
 17.83 รองลงมา คือ การประกวดนิทรรศการร้อยละ 8.35 การฉายวิดีโอ ร้อยละ 5.87 แต่โดยส่วน
 ใหญ่วัยรุ่นถึงร้อยละ 56.21 ต้องการให้จัดกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบผสมผสานกัน
 ข้อเสนอแนะ คือ ผู้เกี่ยวข้องควรสนใจประเมินความต้องการและปัญหาของวัยรุ่นให้ครอบคลุม
 ทุก ๆ มิติ และวางแผนการรณรงค์ให้ตรงกับปัญหาความต้องการของวัยรุ่น

สันติ ขำสัน (2546) ได้ศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติดขององค์กรชุมชนเขตคลองเตย
 พบว่าองค์กรชุมชนเขตคลองเตย ซึ่งถือว่าเป็นชุมชนที่อยู่ในเขตเมือง ตั้งขึ้นมาเพื่อป้องกันและแก้ไข
 ปัญหายาเสพติดในชุมชนซึ่งสมาชิกจะให้การสนับสนุนด้านแรงงาน ให้การช่วยเหลือกิจกรรมของ
 ชุมชน เช่น การจัดเวรยาม โดยร่วมกิจกรรมต่างๆที่จะได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก
 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทำให้องค์กรต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารและจัดการทั้ง
 องค์กร และกรรมการบริหารให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมใน
 การแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัดคลองเตย สำหรับปัญหาและอุปสรรคขององค์กรชุมชน
 คลองเตย คือ ปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน
 โดยเฉพาะด้านการปราบปราม และปัญหาเรื่องงบประมาณที่ไม่เพียงพอและต่อเนื่อง จึงทำให้เป็น
 อุปสรรคต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด

วาทัญญู รุ่งรัศมี (2547) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบ
 ปรามยาเสพติด พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับมาก โดย
 ด้านที่มีที่สุด คือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วน

ร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ ขณะที่ปัจจัยในการสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้นไม่แตกต่างกัน

ลลิตา ศรีสวัสดิ์ (2547) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆของประชาชนและการมีตำแหน่งทางสังคมยังเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สมาชิก อบต. ประชาชนที่มีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนเป็นกลุ่มคนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

สุนันทา อ่ำไพเจนเจริญ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของชุมชนก่อนนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตเทศบาลเมืองขลุง จังหวัดจันทบุรี พบว่า งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการไม่เพียงพอ และการขาดการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการก่อให้เกิดความร่วมมือของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด